Nummer 24 Donderdag 11 Juni 1931 31ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

Programma

voor de Jaarl. Algemeene Vergadering te Leiden op Zaterdag 20 Juni e.k.

1. 11 uur. Ontvangst door het Afdeelingsbestuur van Leiden in de Foyer van de Gehoorzaal (Breestraat).
2. Daarna Algemeene Vergadering in dat gebouw.
3. 12.30 uur. Ontvangst door het Gemeentebestuur in de Lakenhal.
4. 1 uur. Lunch in „De Turk' (Breestraat) aangeboden door het Bestuur der afdeeling Leiden aan Eere- en Hoofdbestuursleden.
   Dames- en heerenleden die daaraan mede willen deelnemen f 2.—.
5. 2 uur. Boottocht naar de Brasemer- en Kagermeren (vertrek van de Turfmarkt). Aangeboden door de Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer, met dit voorbehoud, dat door minstens 80 personen daaraan moet worden deelgenomen. Vertering aan boord voor rekening der deelnemers(sters).
6. Terugkeer in Leiden. Daarna diner in restaurant „De Burcht", voor hen die daaraan tegen betaling van f 3.50 per couvert willen deelnemen.

Voor de punten 4, 5 en 6 kan men zich nog tot uiterlijk 15 dezer aanmelden.

De Secretaris der afd. Leiden
E. RIJKE.

Waar blijven de Hagenaars voor gratis boottocht op de meren? Tot nu toe meldden zich er twee.

Agenda

Agenda voor de Jaarl. Algem. Vergadering (punt 2 v. h. programma).

1. Opening.
2. Notulen vorige Algem. Vergadering. (Zie K.W. 17 Juli 1930, no. 29).
3. Jaarverslag. Rekening en verantwoording met rapport. Verificatie-Commissie en Begrooting 1931. (Zie K.W. 16 April 1931, no. 16).
4. Benoeming Commissie nazien Jaarrekening 1931.
5. Voorziening vacatures Hoofdbestuur.
6. Voorstel regeling afdracht aan het H. B. door de afdeelingen Suriname en Curaçao.
7. Bepalen plaats volgende Algem. Vergadering.
8. Rondvraag en sluiting.

De Algem. Secretaris,
VAN DER BRUGH.

Oostelijk Minahassa Comité.

De opbrengst der verloting etc. heeft netto f 3432.86 bedragen, terwijl eenige prijzen nog niet werden afgehaald.

Een woord van hulde aan het adres van den heer I. C. Baars, den secretaris, door wiens energie het grootste deel der loten verkocht werd, zoodat hij de op hem gestelde verwachtingen nog overtroffen heeft.

F. VAN PESKI.
Voorzitter.

Het Internationaal Congres van Oud-Kolonialen te Parijs.

Rede uitgesproken door den Algemeenen Voorzitter van onze vereeniging aan het banquet van de fédération Française des anciens coloniaux, waarop blijkens ons vorig nummer door den Franschen Minister van Koloniën met zulke loffelijke woorden voor Nederland werd geantwoord.

Monsieur le Ministre, Mesdames, Messieurs.

Comme ancien colonial, et comme représentant de l'association Hollandaise nommé „Oost en West", association qui cherche a resserrer les liens qui existent entre les différentes parties composant le Royaume des Pays Bas; troisième puissance coloniale.

J'ai l'honneur de prendre la parole au nom de tous les congrèssistes étrangers.

Nous sommes très reconnaissants à la fédération française des anciens coloniaux, qui a pris l'initiative d'internationaliser les questions concernant les anciens coloniaux.

Par les moyens modernes, il n'existe plus de nos jours, de distance. Ceci donne au monde une nouvelle base, sur laquelle une ère meilleure est née.

Cependant l'évolution de ce nouvel organisme exigera beaucoup de temps. Des années, des dizaines d'anneés, de *travaux internationaux*, dures, et difficiles, s'écouleront avant que le résultat ne soit acquis.

Pierre par pierre, devront être apportées à pied d'oeuvre, et c'est la fédération française des anciens coloniaux qui hier a cellé une pierre à cette idée grandiose.

Les habitants des divers parties de la terre ne sont pas encore tous des frères, mais tous les anciens coloniaux le sont déjà, cela vient parce-que les anciens coloniaux sont des hommes, d'une vue large, qui ont été ensemble à l'oeuvre, et qui comprennent souvent mieux la vie, des hommes et des choses.

Cette vérité est un des grands avantages, peut-être le plus grand de l'expansion coloniale, pour la métropole.

Combien de grands hommes dans les divers puissances coloniales, n'avaient pas derrière eux, une carrière coloniale? Ici, il n'est pas nécessaire que je donne des noms à vous M.M. les Français, ni à vous M.M. les Congrèssistes.

Ces grands hommes partout sont honorés, estimés, c'est le devoir de la nation; mais c'est aussi le devoir de la nation, de ne pas oublier tous les autres, anciens coloniaux; moins grands qui ont collaboré aux travaux d'émancipation, parfois dans des circonstances difficiles et avec de grands sacrifices. C'est aussi l'intérêt de l'état, car la colonisation des Pays d'outre-mer, est seulement possible si la métropole met à la disposition de ses expansions non seulement ses capitaux, mais aussi et surtout ses enfants,

La devise de l'Association que je représente est:

Oost en West en Nederland,
Krachtig door het Rijksverband.

Ce qui veut dire:

La force de la Hollande et de ses Indes se trouve dans leur union.

Avec une variation je conclus devant vous:

La France et ses colonies
Puissantes étant unies.

De West op de Parijsche Tentoonstelling.

Als men, hetzij met den chemin de fer circulaire, of met een der 50 voitures electriques voor de eerste maal een rondgang over het uitgestrekte terrein der Tentoonstelling te Parijs maakt, wordt men onwillekeurig getroffen — en dat niet alleen, omdat men Hollander is — door den voornamen indruk, dien het Nederlandsche paviljoen maakt. Hoog wappert op een der torens de Fransche tricolore, maar daarnaast ziet men met trots op dezelfde hoogte op den anderen toren de horizontale banen van onze driekleur.

Niet alleen, omdat men Hollander is, aanschouwt

men met voldoening ons paviljoen daar in het Bois de Vincennes; ook anderen, Franschen niet het minst, zien hier, dat, al was het maar alleen op koloniaal gebied, Holland er wezen mag. En zij ontkennen dat niet. Integendeel, herhaaldelijk hoorden wij bij onze bezoeken aan het Nederlandsche paviljoen uitdrukkingen, die getuigden van de bewondering, die het gebouw en niet minder het daarin ten toon gestelde opwekken. Niet alleen mondeling wordt die geuit. De officieele wegwijzer zegt, na geconstateerd te hebben, dat volgens onze grondwet, ons land eigenlijk geen koloniën heeft, maar, dat onze overzeesche gebiedsdeelen geheel met het Moederland gelijkgesteld zijn, dat Nederland daarin geen ongelijk heeft. Dat men ons integendeel dient te rangschikken onder die kolonisatoren, in wie anderen een uitstekend voorbeeld vinden. En, omtrent het gebouw getuigt dezelfde gids: „Ses proportions magnifiques témoignent de la force de l'Empire neerlandais. L'ensemble rappelle nettement que les Pays-Bas ont gardé l'esprit du fondateur de Batavia, Jan Pietersz. Coen, qui disait: „Il y a quelque chose de grand à réaliser aux Indes."

Uit den aard der zaak, neemt, evenals dat in het museum van het Koloniaal Instituut te Amsterdam het geval is, de Oost de allergrootste ruimte in. Maar de West mag er ook wezen, al was het alleen maar door de plaats, die haar in het grootsche gebouw is aangewezen.

Als men de indrukwekkende hall is doorgegaan met haar rustig koel, wit marmer, haar gemakkelijke, sierlijke zitbanken, de prachtige wandschilderingen en de aardige doorkijkjes op de diorama's, die Indische landschappen vertoonen, dan ziet men weldra voor zich Suriname en Curaçao.

Van het laatste wordt terecht het eerst de aandacht gevestigd op de haven van Willemstad en wel op eigenaardige wijze. Het, door Eland geschilderde, diorama, dat een gezicht geeft op de haven en het daarachter liggende Schottegat met de petroleum-etablissementen, is zoo opgesteld, dat men het ziet, als door de ruiten van een vliegmachine: „Le port de Curaçao vu de la cabine d'un avion" staat er dan ook terecht bij. Eenige cactussen in bakken, kadoesji, juffrouw en andere, maken, dat men bij het beschouwen van het diorama, in gedachten dadelijk de natuur van het eiland voor zich ziet. Waar die haven precies ligt, ziet men op de eigenaardige, in hout uitgezaagde kaart, waarop met gouddraad tevens de voornaamste verkeerswegen zeer duidelijk zijn aangegeven.

Dat, waarvan het eiland het moet hebben, de scheepvaart en de patroleum-nijverheid, neemt natuurlijk de voornaamste plaats in; de stoomvaart door een mooi model van de „Stuyvesant" der K. N. S. M. en de zeilvaart door een van een Curaçaosche schoener.

Zooals ons land nochtans in het buitenland vooral bekend is door zijn jenever en door enkele merkwaardigheden, zooals de kleederdracht van Volendam, zoo is vermoedelijk het voornaamste, dat velen van het eiland weten, wel dit, dat er de vermaarde Curaçao-likeur vandaan komt. Die wetenschap is nu wel niet geheel juist, maar de grondstof voor

Balineesche Kunstenaars op de Tentoonstelling te Parijs.

Het Gamelan-orkest dat op de Int. Kol. Tentoonstelling te Parijs, een vertooning zal geven en de Balineesche danseresjes zal begeleiden.

Het Congres van de Federatie van Oud-Kolonialen te Parijs.

Na de kranslegging aan den voet van het standbeeld van maarschalk Gallieni door de Nederlandsche delegaties. V.l.n.r. 1e rij de heeren Zuyderhoff (Vereen. Oost en West), mr. F. A. Janssen van Raay (Vereen. van Indische Verlofgangers) en J. J. Mendelaar (Vereen. van Ambtenaren bij het B. B. in Nederlandsch-Indië).

(Men zie het „K. W." van 4 Juni jl.)

het bekende product van Wynandt Fockink is toch van Curaçao afkomstig. Die is dan ook aanwezig, een verzameling oranjeschillen, een beschrijving van de Curaçaosche oranje in het opengeslagen „Crudytboeck" van Dondonaeus en verder een model van een distilleertoestel, dat een idee geeft van de fabrikatie van den drank in vroegere tijden.

Van verdere voortbrengselen van het eiland, fosfaat, divi-divi, sorghum, mais, peulvruchten, schildpad, enz., zijn eveneens monsters aanwezig, terwijl mooie statistieken een denkbeeld geven van het belang, dat het heeft door de petroleum-nijverheid. Alleen, het zou kunnen zijn, dat vooral vreemdelingen — en voor Hollanders is dat ook zelfs niet onmogelijk — erdoor onder den indruk kwamen, dat Curaçao een belangrijk olie-produceerend gebied is.

De R. K. Missie geeft door hare statistische voorstellingen een duidelijk beeld van hare belangrijke werkzaamheid op de zes eilanden op het gebied van onderwijs, armenzorg, ziekenverpleging en weezenverzorging Ten slotte vertoonen foto's Curaçao, zooals het vroeger was en zooals het in de laatste vijftien jaren geworden is.

Suriname neemt meer ruimte in beslag, wat trouwens niet te verwonderen is. Allereerst door twee artistieke kaarten, een, waarop bevolking en producten benevens de verschillende expedities naar het binnenland zijn aangegeven en een andere, die trouwens ook voor Curaçao van belang is, van het luchtvaartverkeer om en over de Caraïbische Zee en langs de kusten van Zuid-Amerika. Dan ziet men er de verschillende producten, houtsoorten met een model van een steiger van basra-locus, citrusvruchten in stopflesschen, mais, rijst, koffie, cacao, cassave, enz. Mooie foto's, stadsgezichten in Paramaribo, kieken van plaatsen in de districten en van verschillende volkstypen geven een denkbeeld van de nog niet genoeg bekende belangwekkendheid van het gebied. Een levensgroote pop, een koto-missie, trekt uit den aard der zaak ten zeerste de aandacht der slanke Françaises door **haar** omvang.

De verschillende statistieken lichten den bezoeker op zeer duidelijke en overzichtelijke wijze in, omtrent bevolking, onderwijs, armenzorg, medischen dienst, enz. Een paar kartons in lijsten vermelden de bevoegdheden van de Surinaamsche Bank en geven haar laatste balans, terwijl postzegelliefhebbers hun hart kunnen ophalen aan een volledige verzameling zegels van Suriname en Curaçao.

Een groote plaats nemen de inzendingen der Moravische Broedergemeente en die der R. K. Missie in. De eerste bevat o.a. een model van het Kinderhuis van Saron en eenige statistieken omtrent de werkzaamheid der Herrnhutters op onderwijs- en sociaal gebied. De laatste vertoonen modellen van de Kathedraal, van de Gerardus-Majella-Stichting en van het St. Vincentius-hospitaal. Een enkele opmerking moge hier plaats vinden. Hoe mooi de modellen der gebouwen ook zijn, het is eenigszins jammer, dat daaronder de inrichtingen voor ziekenverpleging zulk een belangrijke plaats innemen. Wij hoorden bij onze bezoeken herhaaldelijk opmerkingen van landgenooten, zoowel als van vreemdelingen, die erop wezen, dat men onder den indruk kwam, dat Suriname toch wel een zeer ongezond land moet zijn, een indruk, dien de inzenders zeer zeker niet bedoeld hebben te wekken.

Alles bijeengenomen, het staat vast, dat ons land waardig tusschen de overige koloniale machten vertegenwoordigd is. Indië staat — wij zeiden het reeds — zeer terecht op de allereerste, overheerschende plaats door het imposante hoofdgebouw, door de annexen en door de rijke inzendingen. Maar de West is geenszins in een hoek geschoven; zij heeft de plaats, die haar, als derde en vierde in het Rijksverband toekomt, ten volle gekregen.

Amsterdam, Juni 1931.

C. K. KESLER.

Verslag over 1930

van het Tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden „*Persinggahan*" gevestigd te 's-Gravenhage, van Boetzelaerlaan 2.

Beheer. Raad van Beheer: R. Zuyderhoff, voorzitter; dr. G. A. Rademaker, onder-voorzitter; G. Hennus, penningmeester; mevrouw D. Raedt van Oldenbarnevelt—van Maarseveen en W. J. F. Kroon, leden.

Directeur: F. de Munnik.

Huisvesting. In het verslagjaar werden 153 (151) *) bedienden in het Tehuis opgenomen, onder wie 150 (141) vrouwen en 3 (10) mannen. Het aantal verpleegdagen bedroeg 3251 (2651).

Gezondheidstoestand. De Gezondheidstoestand van de opgenomenen was dit jaar over het geheel genomen zeer gunstig, zoodat slechts enkele malen geneeskundige hulp behoefde te worden ingeroepen. Nochtans moest voor twee baboes opneming in een ziekenhuis worden verzocht. De eene werd overgebracht naar de Ramaerkliniek en kort daarop van daar naar het Gesticht Oud-Rozenburg, in welke inrichting zij nu nog verblijft in afwachting van een gelegenheid om, onder toezicht, naar Indië te worden teruggezonden. De andere baboe keerde na een maand uit het Ziekenhuis in het Tehuis terug. Zij werd aan een dienst geholpen, doch liep na enkele dagen daaruit weg om vervolgens een zwervend leven te gaan leiden. Op zekeren avond werd door de Politie de hand op haar gelegd. Daar Persinggahan niet de geschikte plaats is om zulke vrouwen te huisvesten, werd zij tijdelijk ondergebracht in een inrichting van het Leger des Heils, van waaruit zij spoedig door de Regeering, onder toezicht, naar Indië terug gezonden werd. Ook twee zenuwzieke baboes, die het vorige jaar in een inrichting waren opgenomen, zijn dit jaar naar hun land teruggebracht.

Sterfgevallen kwamen onder de inwonenden van Persinggahan ook dit jaar niet voor. Wel werden de hier aanwezige baboes en djongos twee maal uitgenoodigd om de laatste eer te bewijzen aan in Den Haag overleden landgenooten. Een van hen was een huisjongen, die, bij het baden op het stille strand, was verdronken. Voor rekening van zijn meester werd op den dag der begrafenis, in het Tehuis een slamatan gegeven waarvoor veel belangstelling bestond.

Gezellig samenzijn. Van de door het Tehuis aan de Indische bedienden geboden gelegenheid om elkander te ontmoeten en gezellig samen te zijn, werd wederom ruim gebruik gemaakt. Koude, regen of wind, konden de meesten niet weerhouden om hun vrijen tijd hier te komen doorbrengen. Des Zondags kwamen meermalen baboes uit Rotterdam, Amsterdam en andere plaatsen. Velen maken van hun bezoek aan het Tehuis tevens gebruik om hun wenschen of klachten kenbaar te maken.

Het Javaansch Nieuwjaar werd weder met opgewektheid gevierd. Twee dagen lang was het huis vol gasten en de fraaie gamalan, wederom door Boeatan bereidwillig voor het feest afgestaan, bewees goede diensten.

Raad en Hulp. Gedurende dit verslagjaar werd zoowel door werkgevers als bedienden meermalen hulp ingeroepen om een gerezen verschil tot oplossing te brengen. Veelal vindt het geschil zijn grond in het feit dat een baboe, zonder iets omtrent Nederland te weten, zich mondeling of schriftelijk verbindt, ook gedurende het verblijf van de Familie hier te lande in dienst te blijven en gelijk met haar naar Indië terug te keeren. Bij het bepalen in Indië van het bedrag van het handgeld, wordt daarmede dan rekening gehouden. Kan de baboe hier niet aarden en verlangt zij naar Indië terug, dan is zij in den regel niet in staat het teveel aan handgeld genotene terug te betalen, en moet de familie alsdan genoegen nemen met een gering nog aan loon te vorderen bedrag.

Klachten van bedienden over minder goede behandeling werden meermalen geuit. Alle gevallen konden tot een oplossing worden gebracht, al moest ook enkele malen de medewerking van de Politie worden ingeroepen.

Klachten over oneerlijkheid van bedienden komen weinig voor, doch dit jaar werd een jonge baboe op diefstal betrapt. Het grootste gedeelte van het ontvreemde was nog in haar bezit en werd terug gegeven. Verder is omtrent oneerlijkheid van haar niets meer vernomen.

Een Soendaneesche jongen, die reeds geruimen tijd hier te lande vertoefde bij de familie waarmede hij uit Indië gekomen was, verlangde zeer sterk naar zijn land terug. Hij verliet zijn dienst, ging naar Amsterdam en verschool zich op een vrachtboot, die binnen kort naar Indië zou vertrekken. De verstekeling werd echter ontdekt en door de Politie van boord gehaald en na eenige dagen naar het Tehuis gebracht. Een naar Indië terugkeerende familie met twee kinderen heeft hem kort daarna aangenomen. Zoo kon hij, na een week in het Tehuis te zijn geweest, naar Indië terugkeeren, beter en gemakkelijker dan hij gedacht had.

Arbeidsbeurs. Het aantal aanvragen om een Inlandschen bediende was ook dit jaar zeer groot. Op verzoek om een baboe voor de reis naar Indië behoefde, mits aan de gewone betalingsvoorwaarden (handgeld en loon) werd voldaan, nooit een teleurstellend antwoord te worden gegeven.

De Raad van Beheer:
R. ZUYDERHOFF
Voorzitter
F. DE MUNNIK
Secretaris.

*) De cijfers tusschen haakjes geven de getallen van het vorige jaar aan.

Exploitatierekening van „Persinggahan" over 1930.

Debet.		Credit	
Aan		Per	
Bedrijfskosten	f 5542.62	Saldo 1929	f 562.28
Tractementen	3761.70	Subsidie	8200.00
Aanvulling en Onderhoud	1901.95	Vergoeding voor logies	3135.00
Balans	773.01	Interest	82.00
	f 11979.28		f 11979.28

Balans.

Ned. Handel Mij.	f 5704.07	Diverse Crediteuren	f 5616.71
Cassa	685.65	Exploitatie Rek. Saldo	773.01
	f 6389.72		f 6389.72

Van Week tot Week.

Van de gelegenheid, geboden door de K.N.I.L.M., tot het maken van een rondvlucht voor den prijs van f 5, resp. boven Medan, Soerabaja, Bandoeng en Batavia, is door ruim 1000 inlanders gebruik gemaakt. Op dezelfde condities worden deze vluchten thans aangeboden boven Semarang.

Benoemd is tot burgemeester van Buitenzorg, F. A. J. Middelkoop, burgemeester van Pekalongan.

Op 1 Juni is te Fort de Kock het museum voor natuurlijke historie geopend, hetwelk een beeld geeft van de fauna van Sumatra.

In het vorstelijk buitenverblijf nabij Djocjacarta is overleden de 72-jarige Ratoe Kentjono, gemalin van den vorigen sultan en schoonmoeder van den Mangkoenegara.

*Gemeld wordt dat de besprekingen van den gou*verneur van Oost-Java met den directeur van gouvernementsbedrijven tot uitstel van de voorgenomen prijsverlaging van zout van 64 tot 50 cent per H.L. tot 1932 hebben geleid. De oogst zal echter voor 1931 worden teruggebracht van 204.000 ton tot 164.000 ton. De productie van de gouvernementslanden zal in gelijke verhouding worden beperkt als de oogst der bevolking.

*Ter gelegenheid van de opening van den beeld*telegraafdienst tusschen Nederland en Ned.-Indië op 1 Juni, is een eigenhandig door den directeur-generaal der P.T.T. geschreven telegram, gericht tot zijn collega van den Indischen dienst, overgebracht, waarin de heer Damme zijn waardeering uitspreekt voor de in zoo goede samenwerking tusschen beide diensten tot stand gebrachte verbinding en waardoor, naar hij hoopt, de banden tusschen beide deelen des rijks nog nauwer zullen worden aangehaald.

In antwoord op het telegram, dat de dir.-gen. der P. T. en T. tot het hoofd van den Indischen dienst heeft gericht ter gelegenheid van de opening van het beeldtelegraafverkeer met Ned.-Indië, is van den Indischen dienst langs denzelfden weg eveneens een geschreven bericht ontvangen, in hetwelk deze dienst zijn hartelijken dank betuigt, en den wensch van den heer Damme onderschrijft, dat het nieuwe

verkeersmiddel zal bijdragen tot steeds inniger contact tusschen het moederland en de Indische gewesten.

Een telefonisch bericht uit Jogja meldde den 2en Juni, dat een hevige aardbeving te Boemiajoe heeft plaats gehad, ten gevolge waarvan het stationsgebouw gescheurd is, terwijl gevreesd wordt dat de spoorlijn is beschadigd.

Bij de Tweede Kamer is ingekomen het adres van den Volksraad in Ned.-Indië, houdende verzoek het daarheen te leiden, dat de door de Indische regeering beraamde korting van 5 pct. op de salarissen over 1931 achterwege blijft.

Dit adres is gezonden aan de begrootingscommissie voor de Indische begrooting voor 1931.

De K.N.I.L.M. is voornemens, met medewerking van een aantal levensverz.mijen, een ambulancedienst in te stellen, waarbij de verzekerden, zonder premieverhooging, 50 procent betalen van het vlieguurtarief wanneer wegens ziekte luchtvervoer noodzakelijk is. De vliegtuigen zullen dusdanig worden ingericht dat zij oogenblikkelijk tot ambulancetoestellen kunnen worden verbouwd.

Officieel is vastgesteld de regeling, waarbij met ingang van 1 Juli 1931 de inkomsten der ambtenaren, die maandelijks meer dan totaal f 50 bedragen, waarop zij op grond van de betrekkelijke inkomstenregeling zijn of zullen worden gesteld, met dien verstande, dat de bedragen, welke meer dan f 50, doch minder dan f 52.64 beloopen, tijdelijk worden teruggebracht tot f 50 per maand.

Naar verluidt is op het indertijd door het Comité ter bevordering van den Christelijken Radioomroep in Ned.-Indië, het Leger des Heils en den Evangelisatiebond ingediend verzoek voor de benoeming van een radiocommissie voor advies inzake de voorwaarden waaronder financieele steun van het Gouvernement aan de N.I.R.O.M. en den Philips-omroep zal worden verleend, door de regeering afwijzend beschikt. Het verzoek van de Bataviasche Radiovereeniging en den Ned.-Indischen Radiobond tot openen van de mogelijkheid van een onbeperkte voortzetting van de vereenigingsuitzendingen nadat de concessie aan de N. I. R. O. M. zal zijn verleend werd reeds ingewilligd, terwijl een tweede verzoek om de mogelijkheid te openen tot een prijsvermindering van het luisterabonnement niet is ingewilligd.

De G.-G. nam den 5den Juni officieel afscheid van Buitenzorg.

Dr. W. L. Wolff (Vad. Club) is gekozen verklaard in de volksraads-vacature-Kahn.

Wegens de geringe plaatsingskans worden geen nieuwe leerlingen meer aangenomen op den Zeevaartsleergang aan de Prins Hendrikschool.

De spoorwegverbinding naar Padang Pandjang is over een lengte van een kilometer wegens aardschuiving gestremd. De telegraaf is gestoord. Ook de autoweg is onbruikbaar.

B. en W. hebben met het oog op de hooge kosten voorloopig afgezien van een voorstel om een betere verbinding te maken tusschen Batavia en de vlieghaven Tjililitan.

Het hoofdbestuur van het Indo-Europeesch Verbond heeft zich onlangs tot de K.P.M. gewend met het verzoek om eenige reductie op de scheepsvracht voor werkzoekenden, die in de buitengewesten een plaats hebben gevonden en met steun van het I.E.V. de reis naar hun nieuwe arbeidsveld ondernemen.

Op royale wijze heeft de K.P.M. aan dit verzoek voldaan door voor zulke gevallen 50 pct. reductie op de enkele reis-tarieven tweede en derde klasse te verleenen.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Balische kunstenaars voor het eerst in Europa.

Bali, dat niet ten onrechte het „sprookjes-eiland", een „paradijs op aarde" wordt genoemd, omdat alles er zoo bijzonder goed en mooi is, zoowel de natuur en de menschen, als beider voortbrengselen, telt dan ook onder zijne bevolking een groot aantal kunstenaars op velerlei gebied. Een uitgezochte groep hunner, voornamelijk bestaande uit musici (gamelan-bespelers) en dansers, is thans, ter gelegenheid der Koloniale Wereld-tentoonstelling te Parijs, onder geleide van het *Poengawa* van Oeboed, *Tjokorde Gdé Raké Soekawati,* lid van den Volksraad, naar Europa gekomen, om er hun prachtland te vertegenwoordigen. Dit is hun eerste groote reis.

Zooals de dagbladen reeds vermeldden, hebben zij eerst eenige dagen te 's-Gravenhage vertoefd, zijn 4 dezer naar het Loo gegaan om voor H.M. de Koningin op te treden en hebben j.l. Maandagavond in Amsterdam en Dinsdag ook een schitterende publieke uitvoering gegeven in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen alhier. Daarover straks nader.

Wij willen nu beginnen met, juist in verband hiermee, er op te wijzen, hoe in de laatste jaren meer en meer Nederlandsche en ook vreemde artisten zich op Bali voor langeren tijd vestigen om er met het artistiek aangelegde volk en zijn kunst vertrouwd te geraken.

Onze lezers zullen zih herinneren, hoe wij reeds eerder de aandacht vestigden op den jongen schilder *Charley Sayers,* die met veel liefde op Bali gewerkt heeft en er nog altijd naar terug verlangt. Zijne decoratieve wandschilderingen in de groote ontvangzaal van het Nederlandsche hoofdgebouw te Vincennes, getuigen in hun warme kleurenpracht van den artistieken invloed in Bali ondergaan. Tegelijk met hem en thans nog, woont op dat eiland de bekende musicus, vroeger concertmeester aan het hof van den Sultan van Djocdjacarta, die als zeer belangstellend ooggetuige, juist over het gaan dier Balineezen naar Europa, een zeer lezenswaardige *„Intieme causerie van het Sprookjeseiland"* schreef in „Het Alg. Handelsblad" van 30 Mei j.l., waaraan wij het volgende ontleenen:

„Op het zonnige eiland Bali, dat verre stille hoekje onzer aarde, rust zich een vroolijke bruine menschengroep uit voor de lange reis naar de tentoonstelling in Parijs. Aardige, levenslustige jonge meisjes, frissche, lachende jongens en gerijpte mannen, enkele reeds vergrijsd — zij allen zijn de uitverkorenen, die in de wijde wereld de kunst van hun land zullen vertegenwoordigen.

„Als zij zich 's avonds, na een verfrisschend bad in de rivier, het haar met bloemen getooid, in de oudvertrouwde hanenklopbaan voor het oefenen verzamelen, voelen zij onbewust de sfeer van de vreemde tentoonstellingswereld. Alles is zoo als altijd — de walmende petroleumlampen, de groene gevlochten matten op den stoffigen leemgrond, een paar naakte kinderen en eenige sirih-pruimende vrouwen, nonchalant in kleurige kains gehuld, die toekijken uit de donkere hoeken — maar toch, zij oefenen dansen, die voor Parijs verkort, gezangen, die voor de hun taal niet verstaande toeschouwers toepasselijk zijn gemaakt; zij herinneren zich de vermanende woorden van den hoogen Tjokorda, hun geleider, die hen wel de ongegeneerde manieren zou willen afleeren en zij denken aan de ongemakkelijke, kleurlooze Europeesche kleeding, die zij daarginds moeten aantrekken, omdat hun verwende, halfnaakte lichamen het vreemde klimaat en het vreemde fatsoensbegrip niet kunnen weerstaan. En na de oefening luisteren zij gretig naar de beschrijvingen van Europeesche toestanden en verhoudingen, die zij nu weldra zelf zullen leeren kennen. Hun talooze vragen, zoo vanzelfsprekend op Bali en zoo naïef voor Europa, zoeken in alle richtingen naar dingen, die op hun leven gelijken en waarvan zij verheugd kunnen erkennen, „dat is net zoo als bij ons". Maar toch is alles zoo vreemd, zoo overweldigend verschillend! — Peinzend staren zij in een grenzenlooze verte, waar dat vreemde groote land ergens in 't Noorden of Westen, achter bergen en zeeën moet liggen, en sterk en bewust wordt hun de liefde voor hun eiland. „Was de heele reis al maar achter den rug", zeggen zij kinderlijk, „zoodat we al wisten, hoe het alles was en Bali niet meer behoefden te verlaten".

De heer Spiès beschrijft hoe moeilijk het is geweest om een goede groep musici en dansers voor dit doel bij elkander te krijgen. Allereerst werd uitgezien naar een goed gamelan-orkest, als basis van het geheel en wendde men zich tot de erkend beste troep; de Belaloean-gong te Denpassar (Zuid-Bali),

doch dezen wilden hun geboortegrond niet verlaten, bedankten voor de eer, daar zij de buitenlanders oneindig veel liever op Bali zelf zouden voorspelen. Niet veel meer succes had de poging, om de beste acteurs, dansers en danseressen van het eiland, die verspreid in verschillende streken wonen, tot een troep te vereenigen. Had ieder op zichzelf geen bezwaar, om eens de wereld in te gaan, zoo weigerden zij evenwel beslist, om de minder knappe medespelers uit hun dessa in den steek te laten. De gehechtheid aan hun omgeving en de in Bali zoo sterk naar voren komende gemeenschapszin schakelden elk gevoel voor persoonlijk voordeel, ieder egoïsme uit.

Na deze ontmoedigende ervaringen opgedaan te hebben, werd ten slotte met fijne berekening en juist inzicht in de volksmentaliteit de welkome oplossing van het probleem gevonden.

Een zeer goed orkest, de Peliatan-gong in Zuid-Bali, stemde toe, zijn medewerking te verleenen uit persoonlijke gehechtheid aan Tjokorda Gdé Raké Soekawati, die als aanzienlijk Baliër, gedelegeerde voor het Balische volk in den Volksraad en als man van westersche opvoeding, de aangewezen persoon was, wien men de vorming van de Balische troep kon opdragen.

Verder lezen wij:

> „Voortreffelijke en zeer begaafde kunstenaars zijn daaronder, die over geheel Zuid-Bali bekend zijn en wier optreden bij plaatselijke feesten groote scharen van toeschouwers aanlokt.[1]) Ook onder de jonge meisjes zijn er verscheidene, wier dansvermogen ver boven het gemiddelde uitgaat.
>
> „De sociale samenstelling van de troep is een echt Balische en daarmee de denkbaar gunstigste. Men vindt daaronder rijke lieden van hooge kaste, die veel land en ontelbare kokospalmen bezitten en daarnaast kleine boeren, of lieden, die eenvoudig koelie-werk verrichten. Geheel vanzelfsprekend en ongedwongen speelt de boer, die overdag zijn sawah bewerkte, naast den edelman, die zijn mooie kemphaan streelend, droomend voor de poort van zijn erf heeft gezeten. Bij hun werk of in hun rusturen, bij het oefenen van hun spelen of bij 't gemoedelijke praatje, vormen zij tezamen een tevreden en gelukkige gemeenschap, hetgeen al hun doen en laten typeert. Dit op Bali iets heel gewoons zijnde, vervult ons dezen benijdenswaardigen toestand met smypathie en doet ons met weemoed denken aan een verloren paradijs."

Als musicus maakt schrijver de opmerking, dat in vergelijking met de Europeesche muziek de Balische in haar contrapuntischen bouw en rijk gevarieerde behandeling der melodie meer stijlverwant is met de abstracte polychonie van de zestiende en zeventiende eeuw dan met de meer menschelijk—emotioneele romantiek der latere Europeesche composities.

Zooals bekend, hebben juist de moderne Fransche componisten, o.a. Debussy, sterken invloed ondergaan van de gamelan. Ongetwijfeld zal de Balineesche maziek thans ook te Parijs diepen indruk maken.

De rijk met snijwerk versierde en vergulde instrumenten, vooral de zeldzaam mooie *rebab* (viool), die de spelers meebrachten, zijn bezienswaardigheden op zichzelf.

Omtrent de beroemde danskunst op dit gebenedijde eiland schrijft deze kenner:

> „De Balische dans heeft eveneens zijn eigen streng karakter, die ons Europeanen nieuw en vreemd is en welks aard zij eerst na langer studie kunnen aanvoelen. Het expressief groteske van de stijve lichaamshouding, de afgemeten hoekige wendingen of de edele schoonheid der klassieke dansstanden, het wisselend spel van fladderend wegijlen en afwachtend toeven, de soepele gratie der uitdrukkingsvolle handbewegingen, bezitten een vreemde maar boeiende bekoring, waaruit een door strenge scholing volkomen beheersching van het geheele lichaam tot in de uiterste vingertoppen spreekt. Deze op eeuwenoude traditie berustende dansstijl vindt men levend terug in alle dansopvoeringen, waarvan men een groote verscheidenheid op Bali heeft. Zoowel in dansspelen, die alleen door meisjes gedanst worden, als bij voorstellingen, waarin mannen en in vrouwelijke rollen spelende knapen mythologisyche en geschiedkundige stukken of geïmproviseerde verhalen uit het dagelijksch leven opvoeren, is deze dansstijl min of meer individueel beïnvloed en verwerkt.
>
> „De costuums van kostbare stoffen, goudbedrukt en rijk van kleur, de hoofdtooi van kunstvol uitgesneden en verguld leer, met bloemen gesierd, de met edelsteenen bezette „krissen" der mannen, zoowel als de gouden pronk der meisjes geven den dans een voornaam en statig aanzien. Verschillende dansmaskers, van groteske-gezichten, booze geesten en afzichtelijke monsters,[2]) behooren eveneens tot de aantrekkelijkheden van het veelzijdig dansprogramma."

Ter illustratie is toegevoegd een sterk sprekende schets van den sinds eenige maanden op Bali vertoevenden kunstschilder *Rudolf Bonnet*, voorstellende *Tjokorde Ray* in een zijner vorstelijke dansrollen. Over het Indische werk van dezen bijzonder knappen veelbelovenden Hollandschen kunstenaar schrijft *J. A. Houbolt* een zeer fijn-ontledende beschrijving in de jongste Juni-aflevering van het Maandschrift „Indië Oud en Nieuw", verlucht met een vijftal prachtige weergaven van Balineesche volkstypen, door den schilder geteekend als vóór-studies voor door hem te ontwerpen schilderijen. Daaronder blinken uit die van een danser als Ardjoeno en die van een acteur als *Radja* (vorst) in het tooneelspel: *„Ardja"*.

Naar wij verwachten mogen, zullen ook dergelijke dansers te Vincennes optreden, naast de zulk een geheel ander karakter dragenden dans der *Legong*, jonge meisjes, die de kunst verstaan als vlinders te zweven.

Wij beamen van harte den slotwensch van den heer Spiès:

> „Moge hun eerste kunstreis naar Europa allen een hoog denkbeeld geven van hun sterke en schoone kunst en mogen de Baliërs, na afloop der tentoonstelling, aangename herinneringen aan Europa en een echt warme waardeering naar hun verre eiland mee terugdragen."

---

[1]) Ook in Parijs zullen zij zekerlijk drommen toeschouwers aanlokken, want wel zag men vroeger reeds Javaansche dansen met gamelan-begeleiding, doch de Balische zijn iets geheel nieuws. — Red.

[2]) Dergelijke dans-uitvoeringen worden op Bali, juist in benarde tijden, gehouden om de „booze geesten", die de menschen mochten benaderen, te verjagen. Wie weet of ze thans ook hier niet van nut kunnen zijn?? — Red.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

De wedloop naar Moskou.

Ofschoon een voorstander van een rustig afwachten van den afloop van *het Russische vijfjarenplan*, acht „Observer" (*Java-Bode*, 29/4) het jongste symptoom der Westersche Landen bedenkelijk. Roekeloos storten zij zich in den maalstroom van orders uit Rusland, om zooveel mogelijk binnen te halen. *Frankrijk* gaat een handelsverdrag met Rusland sluiten, *Italië* sluit een overeenkomst met Rusland voor den uitvoer van Italiaansche goederen in 1931, en de *Londensche* Metropolitan Vickers Electrical Company teekent een overeenkomst met de Sovjet-Regeering, inzake door eerstgenoemde te verleenen deskundige en technische hulp bij den bouw van een electrische centrale van de grootst mogelijke capaciteit, ten behoeve van de uitvoering van het vijfjarenplan. Ook *Amerikaansche* en *Duitsche* kapitalisten nemen deel aan dezen gigantischen Marathon, waarvan het eindpunt in Moskou ligt. Wanneer het vijfjarenplan slaagt, zal dit o.a. geschied zijn met de hulp van Britsche en Amerikaansche ingenieurs en technici, Duitsche instructeurs op velerlei gebied en Italiaansche fabrieken. Een minder openlijke, maar niettemin oneindig veel effectievere propaganda voor de Sovjet, dan de luttele in het verborgen werkende agitatoren ooit in staat zullen zijn te voeren! Kapitalisten, werkende naast en in dezelfde richting als de ergste agitatoren! De Amerikaansche kapitalist pleegt zijn houding over het algemeen te motiveeren door te verklaren „dat door bespoediging van het vijfjarenplan hij in werkelijkheid er toe medewerkt, den terugkeer van Rusland tot het kapitalisme te verhaasten". Indien het Russische plan slaagt — en daar begint het steeds meer op te lijken — zal blijken, dat het Russische economische systeem in velerlei opzicht het kapitalistische stelsel dichter nadert, dan men op het oogenblik kan bevroeden. Maar wat de Amerikaan opmerkt, lijkt op philanthropie. Amerika

is zeer sensitief waar het betreft den invoer van producten door slavenarbeid verkregen. Maar het aarzelt niet om groote hoeveelheden tractors naar Rusland te verschepen, ten einde sneller de voor landbouw geschikte gronden open te leggen, en Rusland beter in staat te stellen de wereld op eigen terrein te bekampen. Ieder is uit op eigen voordeel; ieder voor zich en Moskou voor ons allen! Bij mislukking van het vijfjarenplan kan hieruit slechts diepe teleurstelling voortvloeien. Of — en die mogelijkheid is zeer groot —, uit het Russische proces valt thans reeds op te maken, dat succes over enkele jaren verzekerd is. De symptomen wijzen wel sterk in die richting, maar ook in dat geval is moraliteit in het spel, dat de Westersche naties thans spelen, ver te zoeken.

Wij verwijzen naar de *Javabode* (29/4, 2de bl. „Het visscherij-conflict tusschen Rusland en Japan"; 2/5 2de bl. „Br.-Indië" en „China"; 4/5, 2de bl. „Br.-Indië's N.W. provincie";3de bl. „Russische petroleum-industrie"; 5/5 „Het hedendaagsche China"; 2de bl. „China's ontwerp-grondwet"; 3de bl. „Financieele Crisis" in Australië) en het *Soer. Hbl.* (27/4 „Het verre Oosten").

Staatsmansbeleid van den nieuwen Landvoogd.

Aan de hand van een artikel van den heer W. J. Coenen in „De Rijkseenheid" (8/4) bespreekt de heer *J. E. Jasper* in de *Javabode* (5/5) de factoren, welke de nieuwe Landvoogd in acht zal hebben te nemen, om een heilzaam bewind over Ned.-Indië te kunnen voeren. De allereerste richtlijnen zou de heer *Jasper* voor den nieuwen Landvoogd als volgt willen uitstippelen: de volkswelvaart op den voorgrond te houden; de politieke stroomingen in verhouding tot de volksmassa en in verband met de volksopvattingen naar de juiste waarde te schatten; met het oog op de reeds te ver voortgeschreden staatkundige ontwikkeling leuzen en idealen van politieke leiders door woord en daad, op een duidelijke en voor het volk bevattelijke wijze, terug te stooten tot het gebied der onbereikbare fantasieën; zoo veel en krachtig mogelijk aanleuning te bewerkstelligen aan hetgeen de verrichters van den buitendienst opmerken en aanraden, ten einde de juiste aanvoeling, het volledige inzicht, het frissche besef te krijgen van hetgeen Indië's volksgroepen praktisch waarlijk noodig hebben.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (6/5 „De plicht der Volksraadsleden"; 8 en 9/5 „De nieuwe Landvoogd"), *De Sum. Post* (8/5 „De nieuwe G. G."; 7/5 Volksraadpraat"), de *Javabode* (28/5 „De scheidende Volksraad"; V.; „Rede Meyer Ranneft"; 2/5 „Verloren vertrouwen"), *De Loc.* (2/5, blz. 19 „Resultaat").

Oude en nieuwe P. N. I.-geluiden.

In een lange circulaire, onderteekend o.m. door Mr. Sartono, Mr. Soejoedi, Mr. Ali Sastroamidjojo en Ir. Anwari is in de Inlandsche politieke wereld en aan de Inlandsche pers bekend gemaakt, dat het door de vertegenwoordigers van alle P. N. I.-afdeelingen op 25 April gehouden „congres" bevonden heeft: *1e.* dat het door den Raad van Justitie bekrachtigde vonnis van den landraad van Bandoeng het rechtsgevoel van het Indonesische volk heeft geschokt; *2e.* dat de vier veroordeelde „soedara's'" en de Partai Nasional Indonesia niet gezondigd hebben; *3e.* dat het bedoelde vonnis niet alleen die vier leiders, maar ook de geheele partij getroffen heeft; *4e.* dat het vonnis blijkbaar de P. N. I. heeft gedood; *5e.* dat het wegens overmacht gewenscht is, de *P. N. I. te ontbinden.* Naar geloofd wordt zal de door de P. N. I. eenmaal gebrachte geest van nationalisme worden verspreid; de „rajats" zullen ijverig werkzaam zijn, ten einde de vrijheid van land en volk te verkrijgen. Het bezit van de P. N. I.-afdeelingen is verdeeld: te Soerabaja aan Taman Siswo, te Semarang aan den heer Tjipto, te Malang aan Taman Siswo en de nationale onderwijzers, te Djokja aan idem, te Bandoeng aan de Coöperatie Karoekoenan, e.a. Daags na de ontbinding van de P. N. I. te Batavia hebben Mr. Sartono, Angronsoedirdjo, Soekemi en Soewirjo Manadi *een comité gevormd tot het oprichten van een nieuwe politieke partij, welke zich tot doel stelt: zelfhelp en de vrijheid van Indië.* Er ontbreekt — n.h.i. van de *Java-Bode* (28/4) — in Indië een wettelijke bepaling, zooals die bestaat in Br.-Indië, n.l. dat alle bezittingen van vereenigingen, die verboden zijn of verboden verklaard zijn, van overheidswege in beslag genomen kunnen worden. Nu bestaat

voor dergelijke vereenigingen in Ned.-Indië de ongewenschte gelegenheid om overgebleven goederen en gelden te bestemmen voor organisaties, die op verschillende, nog niet met zekerheid vastgestelde manieren, eveneens ijveren voor Indië's onafhankelijkheid.

Het *Soer. Hbl.* (29/4, 2de bl. „Ontbinding", Z.) constateert, dat door het ingrijpen der Regeering in het drijven der P. N. I., op politiek gebied in Indië een toestand van rust ontstaan is, welke opmerkelijk gunstig afsteekt tegen den uiterst woeligen tijd daarvoor. De tijd zou — volgens Z. — gunstig geweest zijn voor een streven van Europeesche politieke partijen om goede richting te geven aan politieke verlangens, welke in het niet-deloyale deel der Inlandsche wereld leven, en aldus te bewijzen, dat in de Europeesche maatschappij werkdadige belangstelling bestaat voor ieder geoorloofd streven naar politieke ontwikkeling. Men heeft echter een periode van anderhalf jaar laten passeeren zonder iets te doen, en de toekomst zal leeren, dat dit een ernstige fout was. Thans drijven *de brokstukken der ontbonden P. N. I.* door de Inlandsche samenleving; *zij blijven de elementen waarvan de slechte geest blijft uitstralen.* Organisatie, zaken, feiten.... zij zijn bijzaak voor den Oosterling, die ziel en wezen nooit aan bepaalde vormen bindt. Zoo bouwen zich in die samenleving de nieuwe „ismen" op.

De Loc. schrijft over het „Congres van Pasoendan" (7/4), „Het Congres van Boedi Oetomo" (blz. 21), „Darsono" (14/4, blz. 23) en „Pekalongan" (7, 15 en 20/4, blz. 10, 35 en 1), de *Java-Bode* over „De onrust te Pekalongan" (11, 13 en 14/4), „De Pekalongansche kwestie" en „Roode Chineesche invasie" (23/4), „Een verboden vereeniging" (24/4), Teekenen des Tijds" (25/4), „Vijanden van Nederland" (2/5) en „Het P. N. I.-vonnis" (5/5, 5de bl.), het *Bat. Nwsbl.* over „Gevecht te Semarang" (2/5), de *Deli Crt.* over „De P. N. I. ontbonden" (4/5, 2de bl.), „Een communistisch pamflet" (5/5, 2de bl.) en „Chineezen-relletjes te Semarang" (9/5, 2de bl.), *De Sum. Post* over „De liquidatie der P. N. I." (5/5) en „Moraal en recht" (6/5), het *Soer. Hbl.* over „Madoera-belangen" (24, 27, 29/4, 1 en 2/5, 2de bl. Z.)

De geschiedenis van het Rijk Banten.

De *Java-Bode* (5/5) geeft een verslag van een lezing van den heer *Meier*, hoofd der H. I. S. te *Serang*, over *de geschiedenis van het Rijk Banten.* De historie van Banten vertoont vele hiaten. Zij is te verdeelen in verschillende *perioden:* die der oudheid, loopende tot ongeveer 200 na Chr.; de Hindoe-periode van circa 200 tot 1500; het tijdperk van den Islam van 1500 tot circa 1700; dat van verval, dat tot 1808 loopt, en ten slotte dat van het Nederlandsche beleid tot op heden. Van *de periode der Oudheid* is heel weinig bekend. Vermoedelijk zijn voor het begin onzer jaartelling volkeren uit Azië (welicht Cambodja) gedwongen tot verhuizing en hebben zich hier gevestigd. Zij behoorden tot het *Negrito*-ras, een onderdeel van het Maleisch-Polynesische ras, dat op een lagen trap van ontwikkeling stond. Zij bewerkten metalen en konden tot 1000 tellen. Uit die periode bestaan geen geschriften, doch uit het taalonderzoek en de overblijfselen van bouwwerken is e. e. a. van die periode af te leiden. De drie groepen, welke zich op Java vestigden, waren de *Soendaneezen, Javanen* en *Madoereezen.* De beide eerste stammen konden slecht met elkaar opschieten en tot op heden is dit antagonisme nog niet verdwenen. Het leven in dien tijd schijnt kalm te zijn geweest; er was welvaart en rijkdom. Ptolemaeus spreekt reeds van Java, rijk aan goud en zilver. *De invloed der Hindoes* is vrij gering geweest, omdat zij, die de drie hoogste kasten vormden, de bevolking die zij hier aantroffen, als de vierde en minste kaste beschouwden en deze niet van hun beschaving wenschten te doordringen. Daarom bestond ook geen strijd tusschen de Hindoes en de Inlandsche bevolking. Zij stichtten het rijk Taroema, waar thans de residentie Batavia ligt, terwijl de hoofdplaats was gevestigd waar thans Buitenzorg zich bevindt. In 1030 werd het eerste Soendaneesche Rijk gesticht, dat in 1350 door een oorlog onderworpen werd aan *Madjapait.* In 1433 werd een nieuw rijk gesticht met twee havens, n.l. *Soenda-Klappa,* dat zich bevond waar thans Batavia is, en *Banten.* Van dit tijdperk is de geschiedenis niet zeer betrouwbaar, vooral tengevolge van de geweldige fantasie der geschiedschrijvers. Er is echter één overblijfsel uit dien tijd, n.l. de stam der *Badoej's* in het Kendeng-gebergte in Bantam, dat op dezelfde trap van ontwikkeling is blijven staan. *De Islam* is in Banten een eeuw later ingevoerd dan in het overige deel van Java en wel met geweld. Soenan Goenoengdjati schijnt de invoerder van den Islam te zijn. Zijn zoon Moelana Hassan-Oedin regeerde van 1552—1570 en maakte Banten onafhankelijk van het Rijk Demak; hij wordt daarom beschouwd als de eerste vorst van het Rijk Banten. Onder zijn zoon werden irrigatie-werken tot stand gebracht en de natte rijstbouw ingevoerd. Deze vorst, Joesoef, veroverde in 1579 Pahoean. Zijn opvolger sneuvelde in 1597 voor Palembang en ligt te Banten begraven. Een zeer jong zoontje volgde hem op, en het was onder beheer van de regenten van dezen jeugdigen vorst, dat *de Hollanders* hier voet aan wal zetten. Banten heeft in dit tijdperk een grooten bloei beleefd; het werd de stapelplaats van groote markten. De O.-I. Compagnie had rekening te houden met twee Rijken, n.l. *Banten* en *Mataram.* Vooral Sultan Ageng Tirtajasa bracht, met behulp van *de Engelschen,* den handel tot grooten bloei. Hij wilde een rijk stichten: Tirtajassa met een hoofdstad grooter dan Jacatra. Speelman, die het gevaar van den buitengewonen groei van Banten inzag, trok te velde tegen Sultan Ageng en verwoestte de stad in 1680. In *de vierde periode* (1700—1800) was het met den tegenstand vrijwel gedaan, vooral toen Daendels in 1808 met duizend soldaten naar Banten trok en het paleis, de Kota Inten, verwoestte. In het laatste tijdperk, dat van *het Nederlandsche bewind,* waren de sultans in den beginne nog eenigszins onafhankelijk. De laatste sultan werd beschuldigd van zeeroof en naar Soerabaja verbannen, waar hij in 1900 is overleden. Zijn dochter huwde met den eersten regent van Serang. Niet altijd was alles pais en vrêe; het was in Banten nog wel eens onrustig, getuige den opstand in 1888 en ook de recente relletjes. De historie van Banten is zeer belangwekkend; nog zeer veel kan gevonden worden en de opsporing dier gegevens is nuttig en gewenscht.

In het *Soer. Hbl.* vervolgt *Dr. Godee Molsbergen* zijn wekelijksch verhaal over „De O.-I. Compagnie" (11/4 t/m. 2/5, 5de bl.); *De Loc.* vertelt van „De Japansche visscherij" (27/4, blz. 9), „Ir. Wouter Cool" (29/4 en 1/5) en „Dr. J. W. IJzerman" (29/4) de *Deli Crt.* van „Koeta Radja" (4/5).

Nederlandsch fabricaat in Ned.-Indië.

De Ver. „Nederlandsch Fabrikaat" in Nederland is bezig een sympathiek plan uit te voeren, namelijk, om een verzameling aan te leggen, welke een overzicht geeft van Nederlandsche industrieën en zal dienen als *een reizende schooltentoonstelling* ten behoeve van het onderwijs in Ned.-Indië. Gelijk er veel over Ned.-Indië in het moederland nog niet bekend is, zoo is b.v. in Ned.-Indië de kennis van Nederlandsche industrieën nog betrekkelijk gering. Daarom zou het — n. h. o. van de *Java-Bode* (2/5, *J. E. J. Jasper*) — zoo nuttig zijn, wanneer de georganiseerde reizende tentoonstelling niet alleen voor de scholen benut wordt, maar ook op verschillende plaatsen in Ned.-Indië wordt geëxposeerd, waardoor b.v. door de afdeeling Nijverheid van het Dep. van L. H. en N. tusschenkomst zou zijn te verleenen. Een overzichtelijke tentoonstelling van Nederlandsche industrieën zal in Indië belangstelling wekken en een voornaam propaganda-middel zijn voor het Nederlandsche product. Het is alleen jammer, dat aan de inzendingen *de eisch van uniformen opzet* is gesteld. De Vereeniging had beter gedaan, indien zij aan de fabrikanten had overgelaten, zelf een bescheiden collectie te maken, waarmede op de duidelijkste manier de industrie wordt gedemonstreerd, een collectie van voorwerpen en platen, die alle tezamen in een kist van op te geven bescheiden afmetingen verpakt kunnen worden.

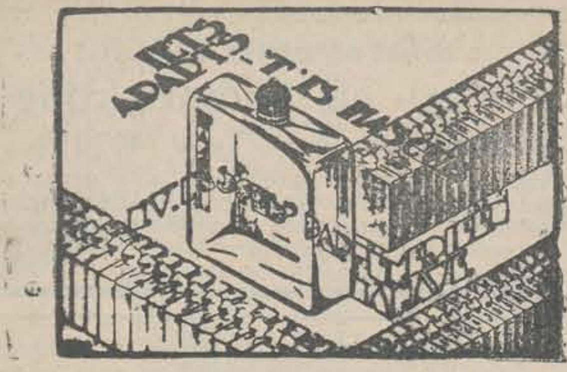
Het *Soer. Hbl.* bespreekt „Cultuurbelangen" (23 en 29/4, *Dr. v. H.*) en de reis „Met de Houtman naar Zuid-Afrika" (27 en 29/4), de *Java Bode* het „Djatibedrijf" (1/5, *J. E. Jasper*).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

Naar aanleiding van een afbrekende critiek ter zake, wijst een medewerker van de *Bintang Karo* over April er op dat de Karolanden wel degelijk sterk zijn vooruitgegaan op economisch en onderwijsgebied; die vooruitgang is veel grooter dan op Java als men let op het feit, dat de Karolanden pas 26 jaar onder Nederlandsch bestuur staan en Java al 3 eeuwen (ten rechte ongeveer 1½ eeuw — Red.) In de Karolanden heeft men reeds tal van stevig staande vereenigingen, als: de dorpsbanken, smederijen, de Bataksche Timmerwinkel, de schoolvereeniging Batak Karo enz. De dorpsbanken werden met instemming der Karo-Bataks in 1915 opgericht door den Sibajak van Lingga, die er speciaal een studiereis naar Sum. Westkust voor had gemaakt; men beschikt reeds over eenige tonnen kapitaal, heeft een centrale bank te Kaban Djahe en 36 filialen over het geheele land. De huizen in Brastagi en Kaban Djahe, de villa's der Europeanen uitgezonderd, zijn voor 99 % het eigendom van geboren Karo-Bataks en evenzoo de coöperatieve werkplaats te Kaban Djahe. De over heel Karoland bekende Bataksche Timmerwinkel, onder leiding staande van den heer B. Ketaren, een bouwkundige met veel practische kennis, is een voortzetting van de vroegere ambachtsschool van het Bataksch Instituut. Ze heeft nu al vele Karosche jongelieden afgeleverd die op zich zelf kunnen werken, huizen bouwen, enz. In heel Karoland treft men maar weinig Chineesche toekangs aan. Het bioscoopgebouw te Brastagi, het kerkgebouw te Kaban Djahe en de Pasarloodsen e.a. doen niet onder voor het werk van Europeesche architekten. Het eerste onderwijs in de Karolanden werd door het Gouvernement gezaaid door bemiddeling van de Zending, doch omdat het zaad niet goed opkwam, voelde de Zending zich genoodzaakt al hare scholen weer te sluiten op grond van de meening: „De Karo's willen geen school". Dit gebeurde in 1919. Het was een geluk dat toen van Regeeringswege te Kaban Djahe een Inl. school 2de klasse werd geopend. Dat de zin voor onderwijs niet ontbrak, bleek wel toen de Sibajak van Lingga met de radja's en volkshoofden verschillende particuliere scholen oprichtte in het landschap Lingga. Alles werd door de radja's en hoofden zelf bekostigd en er werd schoolgeld geheven, terwijl de scholen der Zending gratis waren. Toch konden in twee jaren tijds pl.m. zestig scholen in de Karolanden verrijzen. Men vroeg aan de Regeering en de Zending een Holl. Inl. school. Maar het werd onmogelijk geacht dat die zou kunnen bestaan. Men besloot toen tot de oprichting der Neutrale H. I. S. van en voor het volk, op 6 November 1922; de ouders betaalden een entrée van *f* 100,— en *f* 5,— lesgeld per maand. Thans bestaat die school 9 jaar, zonder subsidie en tal van abituriënten werden al toegelaten tot de Muloscholen e.a. De meeste particuliere scholen in de kampongs zijn in handen gekomen van het landschap Karolanden.

Het blad *Persatoean* van 4 April liberaal, te Taroetoeng, Tapanoeli) bestrijdt een artikel in de *Soeloeh Rajat Indonesia* in verband met het manifest van de vereenigingen „Perhimpoenan Indonesia" in Nederland en „Pembela Bangsa" te Caïro om de anti-christelijke strekking daarvan. Waar de schrijver een strijd tusschen de Mohammedaansche en Christelijke landskinderen voorzag, verbaast de *Persatoean* zich te meer over diens suggestie aan de Moslims om hun Christelijke landgenooten te haten. Zoo schreef nog wel een lid van de „Persatoean Bangsa Indonesia", wier leiders uit intellectueelen bestaan, die immers in hun streven naar de eenheid de nationaliteit boven den godsdienst beweerden te stellen. In de 20 eeuwen van haar bestaan zou de christelijke leer der menschheid geen heil, maar integendeel strijd en verwarring hebben gebracht! Ieder intellectueel zal toch wel kunnen inzien dat de wereldoorlog, de broedermoord in Europa, niet door het Christelijke geloof is gewild, evenmin als de Chalifaatsoorlogen ten tijde van Mohammed door den Islam zijn gepredikt. Door te beweren dat er hier in Indonesia slechts plaats is voor één godsdienst, de Mohammedaansche, speelt de schrijver in de S. R. I. een hoog spel, waarbij hij een millioen vastbesloten Christen Indonesiërs, die zoo noodig have en goed veil hebben voor de verdediging van hun geloof, tegen zich in het harnas zal kunnen jagen. Het wordt met den dag duidelijker dat de nationalisten, die den Islam belijden en zoogenaamd de nationaliteit boven den godsdienst stellen, in wezen een „struisvogelpolitiek" voeren en niets meer of minder willen dan Indonesia „verislamiseeren". Als zij niet zoo spoedig mogelijk van politiek veranderen, dan gaat hun wensch niet naar een eenheid, maar naar een bloedbad tusschen Christenen en Mohammedanen!

De redacteur-correspondent van de *Pertja-Selatan* Palembang) in Duitschland heeft een pessimistisch oordeel over de toekomst der P. P. P. K. I., de bekende „Federatie van Indonesische politieke vereenigingen" te Soerabaja. In het nummer van 9 April merkt hij op dat, mocht de P. P. P. K. I. inderdaad uiteen gaan, dit niet te verwonderen zal zijn. Want reeds bij haar oprichting had schrijver al gedacht dat die federatie vroeg of laat toch uiteen zou gaan. Dit zouden de betrokken leiders trouwens ook wel geweten hebben

indien zij maar even terug hadden gedacht aan het gebeurde met de Radicale Concentratie. Deze federatie heeft immers eveneens niet lang kunnen bestaan. Oogenschijnlijk was dit het gevolg van meeningsverschil onder de leiders, maar in werkelijkheid van het verschil in richting en program der daarbij aangesloten vereenigingen. Hoe konden zulke vereenigingen ook met elkaar samengaan! Het zou alleen mogelijk wezen zoolang het bij propaganda bleef. Maar in den tijd van de Radicale Cencentratie brak in Indonesia — evenals thans — de malaise uit. De werknemers geraakten buiten betrekking, de handelaren gingen failliet, de werkloosheid nam toe en het volk kwam in moeilijkheden. Men wilde toen niets meer weten van al die propaganda, maar wenschte lotsverbetering te hebben. Hierdoor staat thans met de P. P. P. K. I. dan ook hetzelfde te gebeuren als indertijd met de Radicale Concentratie. Want in dezen malaisetijd kunnen alleen die partijen invloed hebben op het volk, welke in staat zijn het lot van dat volk te verbeteren. Thans is de P. S. I. I. (de Sarekat Islam) uit de P. P. P. K. I. getreden en de P. N. I. is meer dood dan levend, een bewijs dus, dat de overgebleven leiders dezer laatste vereeniging, na de arrestatie van Ir. Soekarno c.s. niet bij machte zijn de werkaamheden van de P. P. P. K. I. verder voort te zetten. Thans zitten in deze federatie nog maar de Studieclub te Soerabaja, Boedi Oetomo, Pasoendan en Sarekat Soematra, maar al deze vereenigingen hebben niet den minsten invloed op het volk in dezen malaisetijd. De studieclub is intusschen wel van naam veranderd en de heer Tabrani heeft een nieuwe partij opgericht, genaamd Partai Rakjat Indonesia, doch geen van deze partijen begrijpt wat het volk wil. Dit wijst er op dat de leiders in Indonesië geen verstand hebben van organisatie. Zij denken dat het reeds voldoende is indien zulk een organisatie al een naam heeft, stellen zich tevreden met een goede opkomst en geschreeuw op vergaderingen enzoovoort. Feitelijk is zoo'n organisatie alleen van beteekenis wanneer de leden de contributies behoorlijk betalen en desgewenscht door hun bestuur aan het werk kunnen worden gezet. Dit is nu in Indonesië niet het geval. De organisaties hebben geen invloed op het volk en van de P. P. P. K. I. kan dientengevolge niet de kracht uitgaan welke men van haar zou kunnen verwachten. Mogelijk zal de naam der federatie blijven bestaan, maar zij zelve is in werkelijkheid al ter ziele gegaan.

Onder het hoofd „De les uit de Pekalongan-affaire" wijdt de *Bintang Timor* in vijf nummers van haar blad (8—13 April) een breedvoerige beschouwing aan de oneenigheid tusschen de Inheemschen en de Chineezen te Pekalongan, ook met betrekking tot heel Indië. Het blad zegt o.a. te meenen dat de oorzaak moet liggen in de „abnormaliteit" of „mankheid" van de economische of maatschappelijke verhoudingen, welke vroeg of laat een conflict zullen veroorzaken tusschen de Inheemschen eenerzijds en de andere volksgroepen, de regeering of de kapitalisten anderzijds. Met die „abnormaliteit" zegt het blad o.m. te bedoelen de uitlating van Chineesche zijde, dat indien de Chineezen geen koopwaren aan de Inheemschen zouden willen verkoopen, deze van honger zouden omkomen. Gezegd wordt verder dat de vriendschap tusschen de Inh. bevolking en de andere volksgroepen slechts bestendigd zou kunnen worden door min of meer) gelijkwaardigheid in de maatschappelijke en economische verhoudingen, opdat de eene groep zich niet de meerdere van de andere voelt, waardoor de eerste hoogmoedig zou worden en verleid tot verkeerde neigingen. Het conflict te Pekalongan is volgens het blad niet gesproten uit onderlinge rasvooroordeelen, maar een gevolg van den zwakken economischen toestand der Inheemschen, ‚de gastheeren", die in dit opzicht te veel afhankelijk zijn van de vreemdelingen.

Verder zegt het blad dat de schuld der economische afhankelijkheid van de bevolking, behalve aan de *vroegere* exploitatiepolitiek in een Kolonie, ook ligt bij de Inh. bevolking zelve, aan de „slaven-mentaliteit" der Indonesiërs die de armoede heeft bevorderd. Erkend wordt dat de Regeering vóór alles streeft naar verbetering der welvaart. Aangemaand wordt ten slotte om zich niet blind te staren op en de schuld te geven aan de koloniale politiek, aangezien elke Kolonie moet worden beheerd naar de wenschen en belangen v. h. moederland.

—o—

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

No. 44 van 2 Mei: De „Verubo" (Op 16 April is opgericht de Vereeniging van Rubberproducenten ter bespreking der productie). — Helfferich over de rubbersituatie (in de „Wirtschaftsdienst" over Frage der Kautschukrestriction. Schrijver bepleit samenwerking). — Papaja, door W. de Jong (ook genoemd katès, Carica papaya Linn., melon tree of pawpaw, melonenbaum. Van Centraal Amerika in N.-I. overgebracht). — Werkwijze voor het behandelen van Latex (uitvinding van Aktiebolaget Separator te Stockholm; octrooiaanvrage 44432 Ned. 15 Jan. De werkwijze is daardoor gekenmerkt, dat de van de eerste centrifugeering afkomstige vloeistof met het lage rubbergehalte gereinigd wordt door een tweede centrifugeering in een hiervoor bestemde centrifuge). — Bereiding van gevormde rubbervoorwerpen door het verstuiven van latex (uitvinding van K. P. D. Limited te Londen, Octrooiaanvrage 38189 Ned. 16 Maart).

Daily Argosy (Britsch Guyana)

van 10 Mei: „Djuka" The Bush Negroes of Dutch Guiana, door Morton C. Kahn (The Viking Press, New York, 1931. $ 3.50, besproken door J. Graham Cruickshank te Georgetown.

La Quianzaine Coloniale

van 25 Mei, no. 592: Comité Franco—Britannique d'Etudes Coloniales, Méthodes d'Administration et de Gouvernement dans les territoires coloniaux britanniques et recrutement des Administrateurs (Mededeeling van Lord Snell, onder-staatssecretaris voor Indië op de bijeenkomst van 6 Maart.)

Europeesch Export Extract

Uit vreemde koloniën, door Johan Koning (de eerste van een nieuwe serie kronieken over de belangrijkste gebeurtenissen in buitenlandsche koloniale gewesten op het gebied van techniek, handel en verkeer).

De Indische Culturen (Teysmannia)

No. 9, van 1 Mei: De nadeelige werking van ongunstige lichtomstandigheden op het leven der plant, door ir. K. Dykstra. — Waarheen met de koffie. — Proeven met kunstbemesting bij den laagland rijstbouw.

De Indische Mercuur

No. 22 van 3 Juni: De Acaciateelt op Java, door J. Dekker. — Internationale commissie voor Eenvormigheid in de analytische onderzoekingsmethoden van suiker, (Deze komt op 7 September te Amsterdam, bijeen. Negen naties nemen er aan deel, waarvan voor Nederland: P. Honig, H. C. Prinsen Geerligs en N. Schoorl).

De Indische Verlofganger

No. 43 van 29 Mei: De Goenong Salak, door S. Kalff (de bekende berg op Java). — De vermindering der salarissen (Afdeelingsverslag van den Volksraad en Memorie van Antwoord.)

Inter Ocean

Meinummer: In the Realms of a Mystic Queen, door Ch. de Cock Wheatly. — The Fate of the Balinese Twins, door O. S. J. Klaassen.

Landbouw en Veeteelt

van 30 April no. 21: Grapefruit (of pomelo, Citrus paradisi ook wel genoemd Citrus maxima var. uvacarpa schijnt een kruising te zijn tusschen Citrus maxima en Citrus aurantium. Eerst tusschen 1880 en 1885 verzond men van Floria de eerste grapefruit naar New York en Philadelphia, waar zij gretig verkocht werden. Het gebruik in Amerika en Engeland is verbazend groot). — Bougainvillea's, door B. (naar den Franschen zeilvaarder Bougainville genoemd, die leefde van 1729—1811).

Locale Belangen

Afl. 9 van 1 Mei: Locale Autonomie en Bezuiniging, door G. de Raad. — De autonome gemeenschappen passen niet in het systeem van de printah aloes, door Kerchman. — De regentschapsraad en de grondhuurordonnantie, door Tresna. — Het preventieve toezicht van het College van Gedeputeerden onbeperkt? door K.

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw

Afl. 2, van Juni: De Minahasische „Waroega" en „Hockerbestattung, door mr. C. T. Bertling. (Waroega is steenen graf). — Bonnet's Indische Werk, door J. A. Houbolt (nog nimmer heeft een kunstenaar in Ned.-Indië den Inlander zoo sterk tot het middelpunt van zijn belangstelling gemaakt

als het gedaan werd en wordt door Rudolf Bonnet. Deze Nederlandsche kunstenaar verbleef een jaar in Indië). — Hindoemonumenten te Doekoesari, door H. R. van Heekeren.

Orgaan van de Ned.-Ind. Officiersvereeniging

Aprilnummer: Geschiedenis der Nederlandsch-Indische cavallerie, door Ritm. Oomes, (opgericht bij besluit van den Souvereinen Vorst van 14 Sept. 1814 no. 60, onder den naam van Regiment O.I.-Hussaren No. 5). Deze naam onderging vier malen een verandering.) — De viering van het honderdjarig bestaan van het Korps Barisan van Soemenep (met een plaat van de onthulling op 26 Febr. van het gedenkteeken.) — Pontontreinen in Indië, door P. Scholten. — Studiecommissie der vereeniging „Oost en West".

Pharmaceutisch Tijdschrift voor Ned.-Indië

No. 5 van 1 Mei: Jaarverslag van het Scheikundig Laboratorium (slot), door K. V. Topp. — Het vriespunt van melk en gedefibrineerd bloed van runderen uit hooger gelegen tropische streken, door dr. W. F. Donath. — De invloed van het glas op de houdbaarheid van aether ad narcosin, door P. Sorgdrager.

De Rijkseenheid

No. 36 van 3 Juni: De zorg voor de Aziatische bevolking in de Federated Malay States, door J. G. Loohuis. — Een tocht en Nieuw-Guinea, door S. J. Ottow (die te Boven Digoel geplaatst, een tocht ondernam, waarvan hij een belangwekkende beschrijving geeft). — Rasproblemen in de Vereenigde Staten en in onze West, door Emeritus (die de aangelegenheid op een andere wijze belicht dan prof. Sleeswijk in zijn artikelen in de Telegraaf. Na de slavernij is men in Suriname van het eene in het andere uiterste gevallen. Vóór 1863 geen enkel recht voor de negers, ternauwernood een bestaan, dat op dat van een mensch geleek. Kort na dat jaar, de meest volkomen gelijkstelling voor blank en zwart en alle tusschentinten. Actief en passief kiesrecht, benoembaarheid tot alle betrekkingen, volkomen gelijk onderwijs, er ontbreekt niets aan).

Tropisch Nederland

No. 3 van 1 Juni: Indrukken van Zuid-Sumatra, door mevr. T. Lach de Bere—Van der Vlies. II. Nederland's roeping in Indië, door prof. dr. A. W. Nieuwenhuis III. — De bevolking van onze West, door C. K. Kesler. IV. (Er wordt gesproken van bijna een half millioen zielen, aan wie op 1 Juli 1863 de vrijheid werd gegeven, behoudens het 10-jarig staatstoezicht. In Suriname waren er 33621, in Curaçao en onderhoorige eilanden 11654, tezamen 45.275. Vermoedelijk is bedoeld bijna 50.000 zielen!)

BOEKENSCHOUW

Indië, door C. Lekkerkerker, 620 plaatjes op 200 cartons met tekst in doos f 9.—, Wolters Groningen.

De Nationalistische beweging in Nederlandsch-Indië, door J. Th. Blumberger, Geïll. De Bussy. f 8.50.

Departement Landbouwproefstation in Suriname. Verslag over de jaren 1928—1930, Oliviera. Paramaribo.

Le Paradis des Antilles Françaises, door Paul Reboux, 35 francs.

Koloniaal Landbouwmuseum te Deventer. Jaarverslag 1930.

Acta Leidensia (Mededeelingen uit het Instituut voor Tropische geneeskunde, Leiden) Vol. V. Inhoud: Schwankungen in der Leukozytenzahl; zugleich ein Studium über Tropenlymphozytose, door dr. Mas Antariksa Soeriobroto. — Elephantiasis ulcerosa genitalis et anorectalis door dr. E. H. Hermans. — Ein Fall von Ainhum, door dr. E. H. Hermans. — Eiweiszfäule und Hautkrankheiten, door dr. E. H. Hermans en dr. A. J. G. Belinfante. — Die Entstehung der Polynesier und ihrer Kultur. Der Einflusz endemischer Malaria in Ozeanien, door prof. dr. A. W. Nieuwenhuis. — Anopheles maculipennis et la variété atroparvus; un problème de l'anophélisme sans paludisme, door dr. P. H. van Thiel. — Hibernation et semihibernation de l'Anopheles maculipennis et la variété atroparvus, un probléme de l'anophélisme sans paludisme, door dr. P. H. van Thiel. — Trombicula flui n. sp., a patatta-mite („patattaluis") of Surinam, door dr. P. H. van Thiel. — Pathological significance of the patatta-mite of Surinam with notes on the etiology of leishmaniosis americana, door dr. P. H. van Thiel. — Die Entwickelung von Agamodistomum anophelis zum Pheumonoeces variegatus Rud., door dr. P. H. van Thiel. — Der Einflusz von Bakteriophagen auf

einige Eigenschaften von Flexner. — Dysenteriebazillen, door dr. A. E. Wolff.

Academische examens en promoties.

Utrecht. Bevorderd tot doctor in de letteren en wijsbegeerte de heer J. G. Loohuis, geboren te Bussum, op proefschrift: „De verhouding tusschen den tropischen landbouwgordel en de industriecentra der gematigde zône in hare beteekenis voor het huidige aspect van het koloniale vraagstuk in Zuid-Oost-Azië".

Het Nederlandsche gezag en de productie der koloniën voor de wereldmarkt. Voordracht van prof. mr. J. C. Kielstra. Voor het Studiegezelschap voor toegepaste oeconomie, heeft prof. mr. J. C. Kielstra, hoogleeraar in de koloniale oeconomie en het agrarisch recht aan de landbouwhoogeschool te Wageningen, op 12 Mei een lezing gehouden in het gebouw van de Deutsche Verein aldaar over het verband tusschen het Nederlandsche gezag en de productie der koloniën voor de wereldmarkt.

Suriname

In de vergadering van de Eerste Kamer van 29 Mei is de Surinaamsche begrooting voor 1931 zonder hoofdelijke stemming aangenomen, na een beraadslaging van eenige minuten. Het zou waarschijnlijk anders hebben geloopen, zoo mr. Fock, oud-gouverneur van Suriname, door droevige familieomstandigheden niet verhinderd was geweest de vergadering bij te wonen.

De beraadslaging was zoo kort, dat wij die, uit het officieel verslag, hier in haar geheel kunnen laten volgen:

„De heer *Arntz:* Mijnheer de Voorzitter! Ik geloof niet, dat iemand in deze vergadering bij de lezing van de Memorie van Antwoord betreffende de Surinaamsche begrooting zeer voldaan is geweest en ik betwijfel zelfs, of dit bij den Minister het geval is.

Tegenover de getuigenis van den Gouverneur van Suriname, dat de toestand aldaar minder zorgwekkend is, kan ik absoluut verklaren, dat het in Suriname nog nooit zoo zorgwekkend en treurig is geweest als nu.

Iederen dag worden er ondernemingen stopgezet en, waar nog gewerkt wordt, zijn het slechts enkele dagen per week.

Of nu de Minister al hulp biedt aan een fabriek voor betere koffiebereiding, aan proefnemingen tot mechanisatie van den landbouw, aan de drinkwatervoorziening en of Gouverneur en Minister belangstelling hebben voor houtvervoer, fruitteelt, etc., dat alles zijn op zich zelf heel mooie dingen, maar hierdoor wordt Suriname er niet boven op geholpen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik zal dan ook op die hulpmiddelen niet ingaan, het zijn lapmiddelen, zooals steeds door vroegere Ministers en Gouverneurs toegepast, maar waardoor de feitelijke toestand in Suriname niet veranderd wordt.

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb de absolute overtuiging, dat bij grondige studie Suriname met al haar rijkdom en mogelijkheden tot een bloeiende kolonie is te maken en het spijt mij, dat de Minister niet op het denkbeeld wil ingaan tot instelling van een afzonderlijk Departement van West-Indische zaken.

Waar de Minister dit laatste niet wil, kan ik er mij desnoods ook mede vereenigen, dat er een bij uitstek bekwaam en practisch zakenman benoemd wordt, die Suriname's toekomst bestudeert.

Ik vernam gaarne van den Minister, of wij die benoeming spoedig te gemoet kunnen zien. De Minister mag zich er niet achter verschuilen, dat die niet of moeilijk te vinden is; dit is een kwestie van salarieering.

Met belangstelling zie ik het antwoord van den Minister tegemoet.

De heer *de Graaff*, Minister van Koloniën: Mijnheer de Voorzitter! Dat de toestand van Suriname een geheel andere is dan men zou wenschen, is van algemeene bekendheid. Ook behoef ik niet te betoogen, dat een economische crisis, die zoo bevig inwerkt op den geheelen wereldtoestand, ook voor Suriname noodlottig moet zijn. Het vraagstuk, op welke wijze in den staat van zaken in Suriname duurzame verbetering te brengen, is, gelijk mede bekend, sinds tientallen van jaren zoowel bij de Regeering als bij de Staten-Generaal een onderwerp van zorg geweest. Dat niettemin de gewenschte resultaten zijn uitgebleven, mag dan ook zeker niet in de eerste plaats aan gemis van aandacht worden geweten. In groote mate zijn het onvermijdelijke omstandigheden geweest, die daarin een aandeel hebben gehad.

Dit laatste mag intusschen geen aanleiding zijn, om niet bij voortduring al het mogelijke te doen, ten einde tot een meer bevredigenden staat van zaken te komen. In de Tweede Kamer heb ik in hetzelfde verband reeds te kennen gegeven, dat het denkbeeld, om een deskundige van groote kennis en ervaring op economisch gebied, van wien verwacht mag worden, dat hetgeen tot dat doel alsnog bevorderlijk kan zijn aan zijn oog niet zal ontgaan, in opdracht van de Regeering voor een plaatselijk onderzoek naar Suriname te zenden, ook naar mijn inzicht van groot nut kan zijn. Het vinden van een zoodanig deskundige, genegen om in dien zin voorlichting te verleenen, zal zeker niet gemakkelijk zijn. Dit echter is een quaestie van uitvoering. Wat den maatregel zelf aangaat, ben ik ten volle bereid om tot verwezenlijking van het denkbeeld mijn steun te verleenen. Ik kan de verzekering geven, dat met den meesten spoed stappen door mij zullen worden gedaan, om ter zake zoo mogelijk tot een oplossing te geraken".

Dat was alles!

Wij voor ons gelooven niet aan het bestaan van een „zoo bij uitstek bekwaam en practisch zakenman", die, na een korter of langer bezoek aan de kolonie, het redmiddel zal vinden, waarnaar een lange rij van bekwame Gouverneurs te vergeefs hebben gezocht.

Gelukt het den minister zulk een veni, vidi, vici op den kop te tikken, dan doet men beter dezen hier te houden. Er is hier op economisch gebied heel wat op te knappen. Men moet zuinig zijn met zijn „bij uitstek bekwame en practische zakenmenschen".

Men vergete niet dat de commissie-Bos, de commissie-Kasteleijn, om van anderen niet te spreken, reeds een onderzoek hebben ingesteld.

⁂

De Gouverneur heeft een ontwerp ingediend strekkende om alle loterijen te verbieden die zonder vergunning van het gouvernement worden gehouden, dus ook vreemde loterijen.

Blijkens de toelichting had de praktijk aangetoond, dat, als gevolg van de redactie der bepalingen inzake loterijen, men ongecontroleerd en ongestraft de gelegenheid om deel te nemen aan elke loterij, indien deze maar buiten Suriname is aangelegd of gehouden, kan bevorderen. Dit wordt niet alleen ongewenscht, maar ook onredelijk geacht tegenover de inwoners van Suriname zelf.

Met betrekking tot de Nederlandsche Staatsloterij wordt een uitzondering gewenscht geacht.

Onder loterij wordt niet verstaan:

1e. de kansovereenkomst van levensverzekering;

2e. de tegen een niet hoogeren dan den parikoers door een publiekrechtelijk lichaam voor het publiek opengestelde werkelijke geldleening, die een jaarlijksche en jaarlijks ter beschikking te stellen rente geeft van ten minste *drie ten honderd*, terwijl aan de schuldbewijzen van die leening bijkomstig een kans op het winnen van premiën is verbonden.

Dit is ons niet recht duidelijk. Vallen onder de uitzondering niet de buitenlandsche premie-leeningen, die minder dan 3 pct. rente geven?

Aan de Iersche Sweepstakus op de Derby wordt in Suriname nog al deelgenomen. Is de deelname hier te lande verboden?

Wij ontleenen het volgende aan de N. R. Ct. van 4 Juni, Av. bl. A.:

Blijkens den Staat en de Statistiek van den arbeid van het Zendingsgenootschap der Evangelische Broedergemeente te Zeist in Suriname in 1930 bedroeg het zielental der Kreolenkerk totaal 28.140 van wie 17.200 in zeven gemeenten te Paramaribo en 10.940 in de gemeenten en predikplaatsen in de districten; de Boschlandzending telt 3059 zielen, de zending onder de Britsch-Indiërs 525 en onder de Javanen 158 zielen.

Het aantal leerlingen der scholen in Paramaribo, de districten en het Boschland bedraagt 2701 jongens en 2335 meisjes, onder wie 713 heiden-kinderen; dat der Fröbel-klasse 509 jongens en 575 meisjes.

Het aantal Europeesche krachten bedraagt 52, het getal inlandsche 234; het aantal gemeenteleden 31.910.

De gezamenlijke uitgaven bedroegen f 547.239 en de ontvangsten op het terrein f 383.778, zoodat er een nadeelig saldo is van f 163.461, verminderd met f 132.657 inkomsten te Zeist.

Curaçao

Politie.

28 April is de herinrichting der politie in den Kolonialen raad geweest. Mr. Van Dijk, de procureur-generaal en als zoodanig hoofd der politie, trad op als bestuursgemachtigde. De *Amigoe* van 2 Mei heeft een verslag. Van de *f* 1.300.000 zou het bestuur *f* 232.000 willen laten vallen door met 60 man de sterkte in te krimpen. Uit den raad werd voorgesteld niet de commandant der militaire politie maar een hoofdinspecteur der burgerpolitie „hoofd" der politie te doen zijn. Een der voorstellers van dit amendement was mr. Eskes, die het krachtig verdedigde. Met algemeene stemmen werd het aangenomen. Wat zal de gouverneur doen? Een beroep op de Kroon?

Begrooting.

De *Amigoe* van een week later, 9 Mei, toen 's avonds de begrooting zou behandeld worden in de Kolonialen raad, bericht, dat op meer dan een punt op het laatste oogenblik aan de wenschen van den raad is tegemoet gekomen. De politie-uitgaven zouden nog eens met *f* 200.000 verminderd zijn, en dus op *f* 800.000,— gebracht zijn.

Het geval-Weitjens.

De gouverneur heeft geweigerd den raad inlichtingen te geven. In het Eindverslag wordt daarover gezegd:

„Het bevreemde de meeste leden, dat het Bestuur zich ten aanzien van het geval-Weitjens van het geven van inlichtingen meent te moeten onthouden, terwijl in de zitting van de Eerste Kamer der Staten Generaal van den 25sten Maart j.l. deze kwestie breedvoerig behandeld is.

Met oog hierop kwam de houding van het Bestuur den afdeelingen vreemd voor, daar de Koloniale Raad toch het vertegenwoordigend lichaam van Curaçao is, voor welks inwoners als justitiabelen deze zaak in de allereerste plaats van het grootste belang is. Het gaat hier om den goeden gang van de rechtspleging in dit gebiedsdeel. De hier aan het woord zijnde leden vertrouwen, dat het Bestuur alsnog vóór of bij de openbare behandeling inlichtingen hieromtrent zal willen verschaffen."

Dat „vertegenwoordigend lichaam" zijn is natuurlijk onzin. Zie art. 92 Rr. voor Suriname, dat voor Curaçao ontbreekt. Overigens ligt er iets waars in de opmerking van den raad in verband met art. 97 Rr. O.i. staat de zaak zoo: de zaak-Weitjes doet men beter onpersoonlijk te maken (trouwens de hr. Van Dijk, bij gouvernementsbeschikking tijdelijk belast met de vervulling van het ambt van proc. gen. verkeert nagenoeg in hetzelfde geval); over het zakelijke, de belangen der rechtsbedeeling, worde de raad ingelicht.

Ontslag op de Isla.

Ondanks de telkens opduikende geruchten dat het ontslag een einde genomen heeft, blijven de slachtoffers nog maar steeds vallen. We beginnen langzamerhand te gelooven, dat de staf employés tot een 250 tal zal moeten slinken. In dit geval zullen er dan nog een 60-tal moeten verdwijnen en daarbij een evenredig aantal werklui. De Three Sisters bracht deze week een 78 arbeiders weer terug naar de Bovenwinden.

(A. d. C.)

Openingsrede.

In zijn Openingsrede meent de gouverneur, dat voor „diep pessimisme" geen reden bestaat. „Zoolang de oliemaatschappijen en de phosphaatwinning aan duizenden werk verschaffen, kan de inzinking geen onheilspellende vormen aannemen." Aangekondigd wordt de bouw van een postkantoor, abattoir en levensmiddelenhallen te Willemstad, van dienstgebouwen op Aruba. De verdere gelijkstelling van bijzonder en openbaar onderwijs zal bij den raad aanhangig gemaakt worden.

Errata!

De Statendam te Willemstad.

De volgende aanhaling is niet uit het tijdschrift *Op de hoogte!* maar uit *Nederlandsch Fabrikaat*, exportuitgave, Juni 1931:

„Hij (Kapitein Kroll) is namelijk met de Statendam, ons grootste scheepschip, de zeer nauwe haven van Willemstad binnengeloopen. Nog nooit was een dergelijk schip in de haven van Willemstad geweest en iedereen had het voor onmogelijk gehouden, dat een dergelijk zeekasteel door het nauwe en ondiepe Schottegat binnen zou kunnen komen.

Alle andere schepen blijven in Caracas Bay, acht mijlen van Willemstad, kapitein Kroll liep de haven binnen. En toen eenige journalisten bij zijn terugkeer in het vaderland in Hoek van Holand aan boord kwamen, om hem over zijn daad te interviewen, deed hij precies, of er niets bijzonders gebeurd was".

Uit den Verren Vreemde

Het nieuwe Egyptische parlement.

Na hetgeen wij den vorigen keer hebben medegedeeld, aangaande de voor 1 Juni in Egypte uitgeschreven parlementsverkiezing, is nu melding te maken van den uitslag, die reeds den 3en in de dagbladen verscheen. De door Sidky Pasja kortgeleden opgerichte nieuwe volkspartij (Sjaabisten) kreeg 81 zetels; de z.g.n. koningspartij (Ittahidisten) op wier steun de regeering ook kan rekenen 38; de sterke oppositiepartij der nationalisten (Wafd) 8; onafhankelijken van verschillende groepen 17. Met dit aantal van 144, ontbraken nog 6, om de 150 zetels, voltallig te maken. De toewijzing van deze wachtte op de uitslagen der verst gelegen districten in de oases.

Zooals men weet, hadden de Wafd en de Liberalen een boycott voor de verkiezingen uitgeschreven, zoodat de uitslag met 8 gekozenen voor de Wafd en enkelen voor de Liberalen (van de 17) nog een verrassing heeft gebracht. Als de leiding zich bij deze keuze neerlegt, zal de stem der oppositie zich dus toch in het nieuwe parlement kunnen laten hooren. Dit zal de Egyptische regeering niet onwelkom wezen, zij toch heeft wel de verkiezingscampagne de Wafd verhinderd, maar de van die zijde toen gepredikte onthouding was een ander uiterste dat zij niet wenschte. Zij wil de Wafd wel als correctie van de regeeringsdaden, maar niet als overheersching ervan.

De afschaffing der slavernij herdacht.

In de Westminster abdij te Londen hebben den 31en Mei honderden negers een specialen dienst begewoond ter herdenking van de afschaffing der slavernij en om de nagedachtenis te eeren van Wilbeforce, Buxlin, Lincoln en Livingstone, groote mannen in den strijd voor die afschaffing gevoerd. William Wilbeforce (1759—1833) gaf den eersten stoot aan de beweging tot afschaffing der slavernij. In 1787 richtte hij in Engeland het genootschap tot afschaffing van den slaven*handel* op. In 1807 werd deze in de Engelsche koloniën verboden. In 1833 werd de wet geteekend, die de *slavernij* zelf in alle Engelsche koloniën afschafte. Dertig jaren later kwam de vrijverklaring van de slaven door de andere Europeesche staten en N. Amerika.

Er is inderdaad veel gewonnen door de officieele afschaffing der slavernij. De blanke houdt geen slaven meer. De negers, die beschouwd werden als menschen van een minderwaardig ras, leverden vooral het slaven-contingent. Het is daarom te verklaren dat de kleurlingen, die in het tegenwoordige als vrijen onder de vrijen leven, zich tot een uiting van dankbaarheid geroepen hebben gevoeld.

Maar bestaat er overigens reden tot voldoening? De mentaliteit van het menschdom heeft de gedachte aan „den medemensch als eigendom en als koopwaar" nog niet uit de wereld gebannen. Waar 't gaat om behoefte aan arbeidskracht, om wil tot heerschen in 't groot of in 't klein, over de massa of over den enkeling, om wellust-voldoening, om gewin, blijven macht en list overal handelen onder den invloed van de slavernij-gedachte, soms onbewust, maar veelal ook bewust. Slavernij en slavenhandel komen in velerlei vorm nog voor. Als zij bestaan onder een anderen naam, is onze zoo vindingrijke maatschappij er toe gekomen ze meer als een verklaarbaar euvel, dan als een uit te roeien karakterkanker der menschelijke samenleving te beschouwen.

De Volkenbond heeft ten deze den strijd wel aangebonden, maar het geldt een der punten waarvoor hij bij de regeeringen luttele medewerking vindt, ja op cynische ontoegankelijkheid stuit.

De Z.-Afrikaansche Rotsteekeningen.

Niet lang geleden heeft de Unie-regeering van den Duitschen geleerde, prof. Leo Frobenius, diens geheele verzameling weergegeven rotsteekeningen door Bosjesmannen voor 5000 pd. st. aangekocht, om haar in een museum te plaatsen. Toen hij Zuid-Afrika verliet, verzocht hij de regeering de verzameling te mogen medenemen, teneinde haar in verschillende plaatsen in Europa tentoon te stellen, waartoe ze gereedelijk toestemming gaf, omdat dit een mooie reclame voor Zuid-Afrika was en bovendien van belang voor de wetenschap. In Berlijn, Weenen en Parijs zijn deze merkwaardige teekeningen reeds tentoongesteld geweest en thans heeft prof. Frobenius aan de Unie-regeering verzocht, gezien de groote belangstelling, de verzameling nog in twee groote Europeesche plaatsen ter bezichtiging te mogen stellen, waarvoor ook vergunning gegeven is. Inmiddels heeft de regeering besloten de kostbare verzameling, na terugkeer, in het Zuid-Afrikaansche Museum te Kaapstad te plaatsen, waarmede tevens een eind is gekomen aan den strijd of ze in het Nationale Museum te Bloemfontein, dan wel in Kaapstad zou worden ondergebracht.

Zou Nederland ook niet een beurt mogen krijgen om deze bijzonder belangwekkende verzameling te bewonderen?

Communistische wandaden in Indo-China.

De Agence Indo-Pacifique maakt gewag van in den loop van Mei in het noorden van Annam door communistische benden gepleegde wandaden. Tal van wreedheden, moorden, brandstichtingen, ontvoeringen en andere gruweldaden.

Nu heeft de Fransche minister van Koloniën, Reynaud, den 3en Juni voor de Kamercommissie voor koloniale aangelegenheden rapport uitgebracht over den toestand in Indo-China. Hij wees er op, dat in alle landen van het Verre Oosten een krachtige communistische propaganda werd gevoerd. In Indo-China is men er in geslaagd, overal de communistische onlusten te onderdrukken, met uitzondering van Noord-Annam, waar het altijd onrustig is geweest. De minister las een telegram voor, waaruit bleek dat de communisten de bevolking terroriseerden. Zelfs vrouwen en kinderen zouden op afschuwelijke wijze gemarteld zijn. Op 1 Mei hadden gewapende benden, die vlaggen meevoerden met het sowjet-teeken, aanvallen gedaan op eenige Fransche militaire posten. Alle aanvallen waren echter bloedig afgeslagen, waarbij de communisten 175 dooden en gewonden verloren. Te Hanoi werd een communistisch propagandist gearresteerd, bij wien men documenten vond, waaruit duidelijk bleek dat de communisten voorbereidingen hadden getroffen tot een algemeenen aanval en tot het vormen van een voorloopige regeering.

Hervatting der Russisch—Fransche handelsrelaties.

Eerst losse geruchten, daarna bevestiging. Op van Rusland uitgegaan initiatief, heeft het ministerie van Buitenlandsche zaken te Parijs besprekingen ingezet met den Sowjetgezant, om tot verbetering van de handelsbetrekkingen tusschen de twee landen te komen. Den 4en Juni werd gemeld, dat de Russische delegatie, onder leiding van Dvolaiscoe, te Parijs was aangekomen.

De onderhandelingen hebben, leest men, een zuiver commercieele beteekenis. De bedoeling is een modus vivendi te vinden waardoor de handelsbetrekkingen geregeld zullen worden en een einde zal komen aan de bedreiging der dumping. Hiermede zou een poging gepaard gaan om ook de zaak der oude schuld tot een oplossing te brengen, terwijl bij de mogelijkheid van een handelsovereenkomst tevens ook gedacht wordt aan de noodzakelijkheid van een credietregeling, een en ander zou dan toch, dunkt ons, een strekking hebben die verder reikt dan het zuiver commercieele.

Ingezonden

De vruchtencultuur in Suriname.

In het Koloniaal Weekblad van 28 Mei j.l. verscheen een artikel getiteld „Voor of tegen Vruchtencultuur in Suriname", schrijver hiervan was de heer W. R. Menkman, waarover het volgende.

De heer Menkman acht het van zeer groot nut en belang, dat, voodat wordt aangepakt, eerst grondig het geheele complex van kansen en mogelijkheden eener Vruchtencultuur in 't groot nauwkeurig onderzocht worden.

Ondergeteekende is van meening dat, daar men nu ruim 20 jaren de kansen voor een Vruchtencultuur bestudeerd heeft, het meer dan genoeg is. Men weet nu maar al te goed wat-of en hoe men moet gaan aanplanten, reorganiseeren, verwerken en verschepen. Een Vruchtencultuur in 't groot nu reeds gaan bespreken lijkt mij niet alleen ongewenscht, doch zelfs onmogelijk. Eerst moet men beginnen met de bestaande culturen te reorganiseeren en doen aanpassen aan de nieuwe standaard aanplantingen.

Terwijl deze reorganisatie geschiedt en de nieuwe standaard aanplant wordt aangeplant en groeiënde is, verwerkt een conservenfabriek alle producten en vruchten der kleine landbouwers. Voor de vruchtenconserven is goede afzet en scheepsgelegenheid voorhanden. Later kan men dan zien of men wil blijven conserveeren, of, dat verscheept zal worden in verschen staat, waartoe inmiddels proefverschepingen kunnen gedaan worden.

Reeds nu berekeningen maken voor een verscheping in het groot, waarvoor de eerste 5 à 6 jaren nog geen vruchten zijn, is dwaasheid. Eerst aanplanten in 't groot.

Indien begonnen wordt bij het begin, dan is, om tot een groot Vruchtenbedrijf in Suriname te komen v.m.s. het eerstnoodzakelijke: op- en inrichting van een opkoop-Centrale met een conservenfabriek — de rest komt dan vanzelf. Wanneer maar eerst alle kleine landbouwers hun vruchten onmiddellijk loonend kwijt kunnen, dan is de eerste groote stap tot een flinke gezonde industrie bereikt.

Zoodra de kleine verbouwer geld voor zijn producten ontvangt, kan hij verder gaan, en men voorkomt het ter plaatse laten rotten en schimmelen van vruchten, hetgeen zeer slecht voor deze cultuur en gronden is. Deze vruchten, zooals die nu van de bestaande culturen voortgebracht worden in hun massa variëteiten en kwaliteiten, is niet raadzaam en aanbevelenswaardig daarmede belangrijke verschepingen te ondernemen, men kan wel eens eer slecht dan goed daarmede doen en zal en kan ook nooit loonend wezen.

Het ter plaatse verwerken, is v.m.i. de weg, en eerste. dan, wanneer belangrijke standaard aanplanting zijn aangelegd, is meen ik, de tijd rijp om over transport te gaan denken, doch eerst dan heeft dit ook nut. Eerst dan, wanneer binnen niet al te langen tijd bijv. 1 à 2 jaren groote en voldoende hoeveelheden te verschepen zullen zijn, kan men over de wijze van export beslissen en besluiten. Dat ik reeds tevreden zou zijn met verscheping in gewone loodsruimte, heb ik nimmer beweerd, ik heb alléén het feit ter kennisname medegedeeld.

Betreffende het verder door den heer M. medegedeelde, verwijs ik beleefd naar hetgeen ik reeds betreffende deze aangelegenheid heb medegedeeld, en blijf er bij, dat er nu niet langer meer over gesproken of geschreven behoeft te worden. Men weet, dat in Suriname door ieder zeer goede vruchten geteeld kunnen worden. Dat een ongelimiteerde markt voor de vruchten bestaat, zoowel versche als geconserveerd. Men weet ook dat de Surinaamsche landbouwers wachten en wachten tot dat Nederland hun helpen zal. Waarop wacht Nederland nu? Dit jaar zullen er waarschijnlijk weder om een 4 à 5 millioen sinaasappelen in Suriname aanwezig zijn, wat zal Suriname daarmede doen? Zou

Nagekomen Berichten.

een boottocht naar de Kagermeren (aangeboden door V. V. V. te Leiden) en gezamenlijk diner.
een conservenfabriek hier niet onmiddellijk uitkomst brengen

Langer praten over mogelijkheden lijkt mij niet alleen nutteloos, doch zelfs misdadig, hier moet onmiddellijk flink ingegrepen worden, nu, niet wachten totdat ook deze oogst weder voorbij is, het is nu tijd tot handelen voor Suriname en Nederland.

's-Gravenhage, 5 Juni 1931.

C. L. TOMSON.

Naschrift van de Red.: Deze kwestie achten wij thans voldoende belicht, zoodat voor stukken over dit onderwerp geen ruimte meer ter beschikking kan worden gesteld.

Jaarverslagen der Afdeelingen.

Jaarverslag van de Afdeeling Groningen.

Vergaderingen: Bestuursvergaderingen ter bespreking der belangen onzer afdeeling werden in den loop van dit werkjaar zes keer belegd.

De algemeene vergadering van leden werd gehouden op 18 Januari 1930 in de Harmonie.

De samenstelling van het bestuur bleef gedurende het verslagjaar onveranderd.

Propaganda: De propaganda werd in het afgeloopen jaar krachtig ter hand genomen. De volgende propaganda-avonden werden door het bestuur gehouden:

27 Februari: vertooning der Borneofilm in samenwerking met het departement Groningen der Maatij. tot nut van 't algemeen, terwijl de netto opbrengst werd afgedragen aan de Noord- en Zuid-Hollandsche Reddingmaatij. Deze avond was een groot succes. Niet alleen een stampvolle zaal, maar tevens kon een bedrag van ongeveer f 140.— aan de Reddingmij. worden afgedragen.

4 April: trad als spreker op dr. W. G. N. van der Sleen, met als onderwerp: Nieuw Guinea en de Digoel. Deze avond, die in samenwerking met de groep Groningen van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap werd gegeven, was ook een groot succes.

24 October: was prof. P. C. Flu uitgenoodigd de film der pestbestrijding te vertoonen. Prof. Flu gaf voor een zeer goed bezette zaal, een populaire uiteenzetting der gevreesde pestziekte, waarna de film, die zeer belangwekkend was, werd afgedraaid.

21 November: hield dr. W. G. N. van der Sleen een voordracht over Bali, Lombok en Ambon, die zich ook in een zeer groote belangstelling mocht verheugen.

Verder hadden onze leden nog vrije toegang tot 3 voordrachten van het Kon. Ned. Aardrijksk. Genootschap groep Groningen, waarin optraden de heeren J. B. Westerdijk met als onderwerp: „De agrarische toestand van Polen", welke voordracht werd gehouden op 24 Januari 1930, de heer dr. A. Mahr uit Dublin, die sprak over: Irlands Bedeutung für das vor- und frühgeschichtliche Europa" en eindelijk op 29 November mr. W. J. van Balen met als onderwerp: „Het leven der oude Inca's".

Tot ons genoegen constateeren wij, dat de belangstelling voor het werk onzer afdeeling steeds grooter wordt, wat blijkt uit de goed bezette zalen, die wij bij elke lezing mochten hebben.

Toestand der afdeeling. Het bestuur kan met voldoening op het afgeloopen jaar terugzien. Niet alleen, dat de lezingen en filmvertooningen in het teeken der algemeene belangstelling stonden, doch ook het aantal leden ging goed vooruit. Onze bestuursleden deden elk voor zich hun best, het ledental vooruit te brengen, aan welk werk onze wakkere voorzitter een bijzonder groot aandeel nam.

Door verhuizing en om andere redenen verloren wij dit jaar 9 leden, terwijl 22 nieuwe leden toetraden, op 31 December telde onze afdeeling 90 leden.

Gaarne maken wij van deze gelegenheid gebruik onze leden nogmaals op te wekken het bestuur haar taak te helpen verlichten, door krachtig aan onze propaganda mede te werken. Elk lid brenge dit jaar zoo mogelijk een of meer nieuwe leden aan. De toestand van onze afdeeling is gezond, doch nog lang niet krachtig genoeg.

De Secretaris,
J. FRANKE.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling Bergen op Zoom.

Het jaarlijksch congres der vereeniging zal plaats hebben op Zaterdag 20 Juni a.s. te Leiden.

Het programma omvat behalve de jaarvergadering,

Voor bezoekers van het congres wordt de gelegenheid geopend tot het maken van de heen- en terugreis per luxe-autobus. Kosten ƒ 3,— per persoon, mits minstens 20 deelnemers. Vertrek plm. 8.00 voorm. Terugkeer plm. 12.00 's nachts.

Aanmelding ten spoedigste bij den secretaris.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Aan de leden der afdeeling Den Haag van „Oost en West".

In het belang der administratie en ter vermijding van omslachtigheid wordt men beleefd verzocht de jaarlijks verschuldigde contributie rechtstreeks te voldoen aan den Secr.-Penningmeester der afdeeling Den Haag, den heer J. C. Boudoin, Jac. Hopstraat 12, Den Haag, giro no. 135120 — en dus niet aan het Algemeen Secretariaat.

VAN DE REDACTIE.

Radiotelefoonverkeer met Indië.

Gedurende de maand Mei 1931 werden in het radiotelefoonverkeer met Ned.-Indië in totaal 296 gesprekken gevoerd, waarvan er 98 in Nederland en 198 in Indië werden aangevraagd.

Van de hier te lande aangevraagde gesprekken hadden er 45 betrekking op zakelijke- en 53 op familieaangelegenheden. Voor Indië bedroegen deze aantallen resp. 53 en 145.

In totaal werden 133 gesprekken in Nederland van huis uit gevoerd, waarvan in Nederland 45 en in Indië 88 werden aangevraagd.

In Indië werden 21 gesprekken van huis uit gevoerd, waarvan in Nederland 5 en in Indië 16 werden aangevraagd.

In het radiotelefoonverkeer Europa-Indië via Nederland werden in Mei in totaal 8 gesprekken gevoerd, n.l. met België 2, Groot-Britannië 5 en Oostenrijk 1.

De Verkeersdag.

De Bond van Vrijwillige Verkeersinspectiën heeft op den Verkeersdag van Zaterdag 6 Juni j.l. ook onder de jeugd propaganda gemaakt, opdat de leuze „Veilig Verkeer" tot in de schoollokalen zal doordringen.

Er wordt door bovengenoemden bond kosteloos een speciaal voor dit doel samengesteld verkeersgeschriftje ter beschikking van gemeente- en schoolbesturen gesteld om dit ter hand te stellen aan het onderwijzend personeel van de hoogste klassen der Lagere School.

De geschriftjes kunnen worden aangevraagd bij den secretaris, den heer C. J. van Wijngaarden van Rees te Utrecht.

Commissariaat voor Indische Zaken.

Ter kennis van belanghebbenden wordt gebracht, dat in 1931 voor 3 jongelieden, die dit jaar de studie in de artsenijbereidkunde aan de Nederlandsche universiteiten zullen aanvangen, de gelegenheid bestaat om te worden opgeleid tot militair-apotheker bij het leger in Nederlandsch-Indië; van bedoelde plaatsen kan één worden bezet door een in Indië aan te nemen gegadigde.

Aan deze opleiding is verbonden eene tegemoetkoming in de studiekosten van ƒ 4200, uit te betalen in maandelijksche termijnen van ƒ 65, terwijl het eventueele verschil tusschen het geheele bedrag der tegemoetkoming in de studiekosten en het bedrag, dat gedurende de opleiding wordt genoten, na verwerving van het apothekersdiploma in eens wordt uitbetaald.

Bovendien worden de collegegelden van het tijdstip der aanneming ter opleiding af voor rekening van den Lande genomen.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen bij afdeeling C van het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën. (Men zie ook de „Ned. Staatscrt." van 18 Mei j.l. nr. 94.)

Radiotelefoonverkeer met Ned.-Indië.

In verband met het goede resultaat van eenige dezer dagen plaats gehad hebbende proefgesprekken tusschen Bandoeng en Helsingfors, werd het radiotelefoonverkeer van Ned-Indië via Amsterdam met andere Europeesche landen met ingang van 8 dezer uitgebreid met Finland.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

A. A. J. Warmenhoven, administr. ambt. b.h. Binnenl. Bestuur, Seissingel 70a, Middelburg; G. Sant, mil. apoth. 2e kl., Willemsplein 13, IJmuiden.

Met Pensioen.

H. van Zuijden, luit.-kol. inf., nader adres volgt; C. H. Möller, Olt. art., O. Varkensmarkt 41, Nij-

megen; G. de Vries, kap. inf., Wagenweg 142 rood, Haarlem; J. A. Luijmes, kol.intend., p.a. Ned. Handel mij., Den Haag; H. van Zanten, kol.-tit. M. G. D., p.a. mevr. Brands, Valeriusterras no. 3, Amsterdam; G. Muiderman, kol-tit. inf., p.a. W. F. C. Rödlich, Valkenburgerplein 16, Heemstede; A. H. v. Gurp, olt inf., p.a. wed. Meeuwissen, Marnixstraat 103, Den Haag; J. F. Beckman, luit.-kol. Genie, p.a. Ned.-Ind. Handelsbank, Amsterdam.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

A. K. Wittoek comm. ter contrôle b.d. S.S., Ned.-Ind. Escomptomij., Den Haag; M. Kraak, hoofdcomm. b.h. Kant. v. Arb., Kon. Wilhelminal. 385, Voorburg; N. Doeve, tijd. wnd. comm. b.d. S.S. en Tr., Kon. Wilhelminalaan 385, Voorburg; H. P. Heering, hoofdagent 1e kl. b.d. Alg. Politie, Tenierstr. 28, Den Haag; J. C. v. d. Heuvel, hoofdagent 1e kl. b.d. Alg. Politie, p.a. W. de Ridder, Vleeschstraat 16a, Tiel; F. E. Schmitz, adm. burg. ambt. b.d. Magazijndienst der Intendance, Nicolaistraat 70, Den Haag; mej. H. Hoots, telefoniste 1e. kl. b.h. Telefoonk. te Bandoeng, p.a. fam. L. M. Burg, Groenestr. 115, Nijmegen; J. v. d. Hoek, contr. 2e kl. b.d. P.T.T.-dienst, Oldegalileeën P. 79, Leeuwarden; J. Vermeulen, hoofdagent 1e kl. b.d. Veldpolitie te Tjilatjap, Stationsweg 23a, Oostrum-Venray (L.); P. P. v. d. Meer, adj.-hoofdcomm. van politie te Medan, ten Hovestraat 37, Den Haag; A. J. I. v. d. Linden, ambt. 4e kl. (gr. II) b.d. dienst der In-, Uitvoer en Acc., Druivenstr. 69, Den Haag; J. F. v. d. Spek, hoofdpolitie-opziener b.d. Alg. Politie, Ruysdaelstraat 15, Den Haag; ir. G. C. Kampman, houtvester b.d. dienst v.h. Boschwezen, p.a. C. Kampman, Fortkijk in de Potstraat 148, Nijmegen; J. C. de Klerk, ass.-res., b.d. alg. bestuursdienst, Ned. Handel mij., Den Haag; mej. J. E. Herrenauw, hoofdtelefoniste b.h. telefoonkant. te Bandoeng, Beukstraat 83, Den Haag; J. Diemel, werkmeester b.d. S.S. en Tr., tijd. bel. met de waarn. der betr. van werktuigk. b.d. S.S., p.a. A. J. Stark, Lage Rijndijk 96b, Leiden; A. Groothuizen, 1e comm. b.h. corps ambt. beh. tot het leger, Beukstraat 83, Den Haag; P. P. Vaillant, 1e comm. b.h. hoofdk. van den dienst der Volksgezondheid, Weimarstr. 138, Den Haag; C. Giesel, tijd. wnd. 1e comm. b.d. S.S. en Tr., Copernicuslaan 175, Den Haag; J. G. Bouwmeester, kantoorhoofd b.d. Opleidingsschool van het personeel der politie te Soekaboemi, Weimarstraat 44, Den Haag; G. Zadelberg, techn. ambt. 1e kl. b.d. P.T.T.-dienst, Wattstraat 14a, Den Haag; A. G. Belvroy, stationsklerk 1e kl. 1e categorie, b.d. S.S. en Tr., Daquerrestraat 35, Den Haag; W. Wouters, tijd. wnd. 1e comm. b.d. S.S. en Tr.,, Obrechtstraat 181, Den Haag; mej. L. Barend, hoofdtelefoniste 1e kl. bij het telefoonkantoor te Semarang, Regentesselaan 26, Den Haag; E. M. van Gent, ex-expediteur b.d. dienst van den Mijnbouw, Regentesselaan 26, Den Haag; H. G. Buschkens, redacteur bij den dienst van den Mijnbouw, Eschdoornstraat 46, Den Haag; mr. J. van Schuylenburg, lid van den Raad van Justitie te Padang, Zijlweg 98, Haarlem; mr. H. W. Felderhof, wnd. auditeur-militair bij den krijgsraad te Tjimahi, Hoogestraat, Dieren; G. E. P. Nieuwkamp,jr., tijd. wnd. adj.-boekhouder bij de Landsdrukkerij, Helenastraat 54, Den Haag; A. J. van Zanen, controleur 1e kl. bij het H. B., Baan 17, Haarlem; K. E. Harms, hoofdopz. b.d. Waterstaat en 's lands B.O.W., van Aerssenstr. 69, Den Haag; Chr. Heijer, contr. bij de Centr. kas, Galvanistraat 93, Den Haag; F. H. C. van Ginkel, off. van gez. 1e kl., Klimopstraat 188, Den Haag; M. C. L. George, 1e luit. der inf., Beukenallee A 24, Zwolle; A. F. M. Visser, 1e luit. der inf., Voorstraat 91, Kampen; G. A. J. v. d. Heijden, kap.-intend., Veerallee A 5, Zwolle; L. F. Elzenga, kap. mil. adm., Badhuisstraat 101, Den Haag; C. van Luijt, off. van gez., 1e. kl., van Weede van Dijkveldstr. 37, Den Haag; G. J. Visser, pl. adj., Langeweg 27, Apeldoorn; W. C. v. d. Berg, 1e luit inf., Balistraat 94, Den Haag; F. Sleebos, 1e. luit. der inf., Balistraat 94, Den Haag; J. H. P. Krijmans, kap. intend., Valkenboschlaan 128, Den Haag; F. Duursma, 1e luit. inf. L. de Colignystraat 55, Den Haag.

Financieele Berichten.

Opgave van de N. V. Haagsche Boaz-Bank,

Molenstraat 45, Den Haag.

Noteeringen ter beurze van Amsterdam.

	1 Juni 1931	8 Juni 1931
Aandeelen Koloniale Bank	99½	102⅜
„ Ned. Ind. Handelsbank .	96½	102½
Cert. aand. Ned. Handel Mij. . .	120	120
Aandeelen Alg. Exploratie Mij. . .	66	69
„ Kon. Petroleum Mij. . .	197¼	190¼
„ Rubber Cult. Mij. A'dam.	71¾	70
„ Ned. Ind. Suiker Unie .	120⅝	110
„ Ned. Scheepvaart Unie .	106	109½
„ Handelsverg. A'dam . .	283	284½
„ Deli Batavia Mij. . . .	218½	206
„ Deli Maatschappij . . .	250	242½
„ Senembah Mij.	285	274
„ Deli Spoor	115	112
„ Ned. Ind. Spoorweg Mij.	117	114
„ Philips Gloeil. (nieuwe) .	108	107¼
Cert. aand. Margarine Unie . . .	151½	153

Wisselkoersen	Verkoop
Londen	12.09⅝
New York Cable	2.48⅝
Berlijn	58.99½
Parijs	9.73½
Brussel (Belga)	34.63½
Zurich	48.21
Weenen	34.95

Mutatiestaat van 3 tot 10 Juni '31

Nieuwe Leden:	Voorgesteld door:
S. H. A. Boonstra, Hoofd Openbare School te Loppersum (Afdeeling Groningen.)	Eigen aanmelding.
Mevrouw J. W. Jordens—Cordes, Deventer, Noordenbergsingel 14.	den heer Dr. H. H. Zeylstra Fzn. te Deventer.
J. R. E. Lewis, Directeur Gemeentewerken te Salatiga m.v., Den Haag, Groot Hertoginnelaan 105.	den heer H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt te Den Haag.
L. Schwaanhuijser, Den Haag, Pr. Mauritslaan 142.	den heer F. van Peski te Den Haag.
Mevrouw A. Schenk—van Slee, Den Haag, Frederik Hendrikplein 33.	Mevrouw Van Wijk Werneke te Den Haag.
Dr. C. F. Groenemeijer, Reerendaris Gouv. Secretarie, Willemstad, Hoogstr. 51. R. Jansen, Employé C.S.M., Emmastad, Curaçao.	Dr. H. Polvliet te Willemstad.
Mejuffrouw F. M. Binnendijk, Den Haag, Galileistraat 157.	Mevrouw M. F. Ruempol te Den Haag.
Mevrouw C. E. M. Wijers—Hoorweg, Den Haag, Archimedesstraat 62.	Secretaris Afd. Den Haag.

Nieuwe Begunstiger:	Voorgesteld door:
P. Pasman, Accountant, Bergen op Zoom, Bredaschestraat 44.	Secretaris Afd. Bergen op Zoom.

Afschrijvingen:

A. Baretta, Bergen op Zoom, Bredasche Straat 52.

R. I. P.

B. H. J. van Kerkhoff, Oud-Gezagh. B.B. Djember.

Adresveranderingen:

L. J. Rens, Arts, van: Paramaribo, naar: Amsterdam (Z.), Valeriusstraat 222. p.a. Ir. F. G. Samson. f 5.—.

N.V. Waterleiding Mij. „Ajer Beresih", Amsterdam, van: Heerengracht 570, naar: Keizersgracht 450.

Dr. L. Stadhouder, van: Haarlem, Jansstr. 57, naar: Nijmegen, St. Annastraat 76. f 5.—.

W. C. Camman, Oud-Luit.-Kolonel N.-I.-L. Nijmegen, van: St. Annastr. 64, naar: Javastr. 27.

A. C. van der Velden, Contr. B.B., Arnhem, van: Dijkstr. 19, naar: Burg. Weertstraat 87.

Dr. J. F. W. la Fontaine, Den Haag, van: Jan v. Nassaustr. 24, naar: Stadhouderslaan 70.

C. W. A. M. Groskamp, Oud-President v. d. Factorij, Den Haag, van: Hotel Vieux Doelen, naar: Nassauplein 6.

C. Harms, Den Haag, van: Rijnstraat 24, naar: Frederik Hendrikplein 2.

Mr. C. A. Wienecke, Den Haag, van: Riouwstraat, van: 142, naar: 95.

G. P. Liedmeijer, van: Curaçao, Emmastad, naar: Zaandam, Stationsstraat 83b.

H. J. Hagemans R. K. Pastoor, van: Aruba, naar: Wishi-Curaçao.

A. C. Bouman, Gouv. Arts, van: Tandjong-Karang, naar: Den Haag, p.a. v. Weede v. Dijkveldstraat 37. f 5.—.

D. Roelfsema, Administrateur Rotterdamsche Lloyd, van: Batavia, naar: Schiedam, Charlotte de Bourbonstraat 17.

P. A. L. Eggermont, onderwijzer mulo, van: Soerabaja, naar: Den Haag, Abeelstraat 35. f 5.—.

F. A. von Lützow, Controleur Opiumregie, van: Semarang, naar: Den Haag, Acaciastraat 73, p.a. G. C. W. F. Fikenscher. f 5.—.

Ds. D. F. Bartlema, Vlootpredikant, thans: Soerabaja, Ketalang Keli 13.

W. H. Gerritsen, Gedipl. Gezaghebber B.B., thans te Selat-Pandjang (S.O.K.)

C. A. Th. Luckmann, thans te Soerabaja, p.a. Bataafsche Petroleum Mij. Hzn.

Mevrouw E. Holtmark van Dijkerhof, Onderwijzeres, thans: Fort-de-Kock, Hospitaalsingel.

W. R. van Nauta Lemke, Inspecteur 1ste kl. P.T.T., thans: Batavia-Centrum, Laan de Riemer 10.

R. M. Wirasmo, Gouv. Ind. Arts, thans te Rembang.

M. A. van der Sprong, Oud-Inspecteur P. en T., van: Montreux, Rue de la Grotte 2, naar: Brussel, p.a. Dumoulin, Rue des Plantes 1.